

“Nu pe cel care doar strigă “pentru țară, pentru țară”, ci pe cel care se sârguiește și se jertfește pentru țara sa, pe acela să-l socotești drept patriot!”

Iordache Golescu

Gazetă bilunară

Lumea românească

Anul IV (45) - 1999
august

Director fondator:
Radu Ciuceanu

Redactor șef:
Constantin Radu-Maria

acum

editorial

Palat, tripou, dancing și monument istoric - Halal națiune!

N-aș zice că n-am avut de-a face în viață cu monumentele. Le-am iubit precum ținea la ele, fiindcă le descoperise, umblând prin ploaie și vânt, la sfârșitul veacului trecut și începutul celui următor, tatăl meu. Și bătuse cu pasul multe biserici de obște ori ctitorii de boieri, sau altele zidite de voievozi. De la el am mai moștenit și că: dacă iubești ceva, trebuie să-l aperi, să-l ocrotești de pala vântului sau de târnăcopul nebunului. Cu alte cuvinte, de la el, “pionierul arheologiei oltene”, cum îl numise prof. Scarlat Lambrino, secretarul Comisiei Monumentelor Istorice, am învățat să-mi pun pieptul pe orice pridvor sau zid de incintă, să-l străjuiesc și eu, și să stau de-a curmezișul oricărui năimit care ar vrea să-l doboare. Dacă mi-am făcut sau nu datoria, dacă am reușit ori ba, asta o voi lăsa pe seama celor ce-mi vor fi judecători cândva.

Aceasta nu înseamnă că soarta nu mi-a hărăzit *giudeți*, chiar pentru ceea ce am săvârșit strâmb și nelaloc. Acum, după '89, cei ce se jucau cu monumentele poporului nostru, risipindu-le în moloz printr-un simplu gest nebunesc, și-au găsit urmași și înlocuitori de ispravă, chiar printre “aleșii poporului”, ce cu dârzenie și “competență” adunați în comisii și comitete, își umflă pieptul în apărarea PATRIMONIULUI NAȚIONAL.

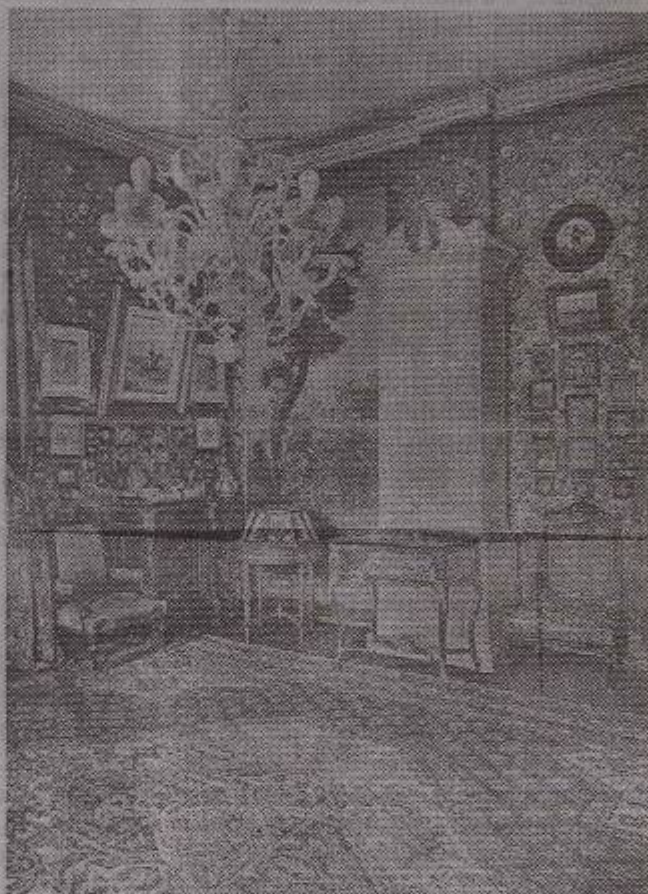
Să întoarcem o filă sau două din istoria unei case-palat aceea cunoscută sub denumirea Lenș-Vernescu.

Filip Lenș (1779-1858), mare visticernic și mare logofăt al Dreptății, și-a ridicat la începutul veacului trecut o spațioasă și elegantă casă pe Podul Mogoșoaiei. De-a lungul anilor, aici s-au perindat personalități celebre precum: generalul Pahlen, primul președinte al Divanurilor și ulterior, tot aici s-a adăpostit Cancelaria generalului Kiseleff. În timpul războiului Crimeii, casa l-a adăpostit pe generalisimul rus Mihail Dimitrievici Gorceakov, apoi, în a doua jumătate a veacului, palatul a intrat în posesia cunoscutului om politic liberal Gheorghe Vernescu. Lucrările de restaurare au dus în cele din urmă la o dublare a volumului constructiv inițial. Ele au fost executate de marele arhitect Ion Mincu. După moartea lui Gh. Vernescu, în clădire s-a instalat Ministerul Industriei și Comerțului și ulterior Președinția Consiliului de Miniștri.

Cam aceasta este fișa patrimonială a clădirii din Calea Victoriei nr. 262 (numărul vechi, n.n.) azi nici mai mult, nici mai puțin decăzută (după unii *ridicată!*) la rangul de cazino-dancing, cu bar și săli de biliard, cu ruletă și bacara *en vogue*. Și câți care vizitează sau trec pe lângă somptuoasa casă, acum luminată a *giorno* își aduc

aminte că numai prin nevolnicia noastră (a se citi *escrocheria*) s-a reușit scoaterea din lista monumentelor a Casei Vernescu. Aceasta nu s-a petrecut după '96, ca să aruncăm gingaș păcatul asupra actualului ministru al Culturii, ci la *momentul potrivit*, adică prin 1995, când... la o ședință a Comisiei Monumentelor Istorice ni s-a cerut, nici mai mult nici mai puțin, să ne dăm acordul pentru închirierea Casei Vernescu de Uniunea Scriitorilor. Am rămas perplexi mai toți din comisie. Pusă la vot, propunerea a fost respinsă într-o majoritate optimistă. Ni se părea o blasfemie dar și o șmecherie ordinară, ca locul unde a funcționat Președinția Consiliului de Miniștri în 1916 și unde s-a semnat intrarea noastră în război să fie scos la mezat și culmea tocmai de acei care, prin menire și talent erau obligați să-l omagieze, prezervându-l de even-tualele privatizări mercantile, Uniunea Scriitorilor Români.

Câteva zile mai târziu, am aflat că așa-zisa consultare a noastră a fost o “nobilă” parodie, dar că imobilul deja este predat unei firme din... Israel. Nu mi-a venit a crede, dar realitatea era una și gravă. Nu știu rezultatul cărei comisii și mai ales cine a putut să semneze, fără să i se usuce mâna, actul prin care Uniunea Scriitorilor era autorizată să subînchirieze casa Vernescu. De mult aveam convingerea că idealurile noastre zălogite de atâtea zeci de mii de vieți sunt spulberate, de răgăliile unor ape involburate ale tranziției. Și fiindcă voiam să-i văd cu proprii-mi ochi pe mijlocitorii poeți și scriitori, m-am deplasat oficial, alături de un reprezentant de marcă, consilier pe probleme financiare al ministrului Marin Sorescu, Gh. Dușu. Am fost primiți de scriitori în frunte cu președintele Laurențiu Ulici, care, cu amabilitate, mi-a comunicat că deja contractul s-a încheiat, că ceea ce s-a consumat constituie pentru dânsii un mare succes, întrucât pe de o parte clădirea va intra în reparații iar pe de altă parte, banii rezultați parțial vor ajunge pentru a spori pensiile amărăților de scriitori! La întrebarea noastră la cât se ridică această sumă, domnia sa mi-a relatat că anual se

Interior din Casa Vernescu în perioada interbelică

vor primi 15000 de dolari.

Mărturisesc că și dacă mi-ar fi spus că va obține un miliard de dolari nu l-aș fi felicitat. Am plecat cu obida pe care o aduni de la cei care n-ai gândit niciodată că ar putea să ți-o ofere pe o tavă de argint. Jocurile erau făcute, ne mai rămăseseră puține manevre de încercat, printre care am strecurat și una care mi-a fost mai la îndemână și anume ca acest palat ajuns peste noapte, prin nemernicia unora cu dreptul la băț, să nu se introducă jocuri de noroc; fără să-mi dau seama - sunt de o incorigibilă naivitate - că mi-aș fi propus să văd o cascadă fără apă.

Anii au trecut, cazinoul-palat din casa Vernescu funcționează la parametri ideali, având de toate... Nu-i mai lipsește decât un program de *striptease de ambe sexe*, sau poate îl are deja... Încolo, din când în când, limiștea interioară este tulburată de raidul (precum cel de acum o săptămână) al unor bande rivale.

Pe când dubul celor ce au pornit să treacă peste Carpați, în 1916, îi va izgoni pe petrecăreții saltimbanci, profitori de duzină ai unor vremuri de *tristă înfățișare?*

Radu Ciuceanu

1 Denaturarea dreptului la opinie

pag. 2

2 Democrație și totalitarism

pag. 3

3 O epocă de aur în cultura românească?

pag. 4

4 Politica romano- și greco-catolică

pag. 6-7

5 Mecanismele terorii

pag. 8

6 Adormirea Maicii Domnului

pag. 9

Denaturarea periculoasă a dreptului la opinie

O serie de preinși analiști și intelectuali *subfiri* invocă în presa scrisă, la radio și pe ecranele posturilor de televiziune, teoria necontestată a dreptului la opinie și liberă exprimare a gândurilor, ideilor și punctelor de vedere. O abordare aparent nevinovată, perfect înscrisă și garantată în Constituție și alte documente interne și internaționale însoțite de statul român. Când, însă, acest drept este invocat pentru a justifica intervenții care vin în opoziție cu caracterul național-unitar și indivizibil al statului român, cu integritatea teritorială și cu inviolabilitatea frontierelor, trebuie să fim foarte atenți, pentru că se pun astfel în discuție valori fundamentale, intangibile ale României, interesând atât prezentul, cât mai ales viitorul neamului românesc.

Insistența unor asemenea politologi de a ataca problema eventualei federalizări a statului român, a regionalizării interne, dar și transfrontaliere, a autonomiei teritorial-administrative pe criterii etnice, a complementarității spațiului cultural transilvănean, al drepturilor colective ale minorităților, nu se poate să nu ne pună pe gânduri, să nu trezească suspiciuni.

Este de-acum un truism că opiniile, intervențiile, dezbaterile etc. sub orice formă (scrisă, audio-vizuală) exprimate în diverse împrejurări publice, inclusiv în reuniuni științifice, organizații și organisme internaționale nu urmăresc altceva decât impunerea - mai devreme sau mai târziu - a unor puncte de vedere, idei și concepte.

Acestor finalități, dorite sau nedorite, nu li se pot sustrage nici cele care pun în discuție oportunitatea federalizării României, a regimurilor transfrontaliere etc.

Iată de ce, perseverența cu care unii insistă în ultimul timp nu poate fi lăsată fără replică, dacă nu ignorăm o întregă perioadă de peste 80 de ani de când anumite cercuri politice străine, prioritar maghiare, din interior și din exterior, vântură tot felul de teze profund antiromânești: caracterul multinațional sau multietnic al statului român și, pe cale de consecință, necesitatea federalizării țării, crearea de regiuni (provincii, "țări") autonome pe baze etnice, comunitate națională cofondatoare pe teritoriul României, contestarea actului Marii Uniri de la 1 Decembrie 1918 și implicit a caracterului de stat național unitar și indivizibil al României etc., etc.

Asemenea manifestări au căpătat amploare și s-au diversificat în perioada post-revoluționară 1989, iar opiniile exprimate de cercuri maghiare s-au transformat în deziderate și pretenții, uneori imperativ-ultimative. Iată de ce este o uriașă discrepanță între dreptul de a avea opinii și dreptul de a pretinde ceea ce nu ți se cuvine.

O succintă trecere în revistă a principalelor acțiuni și manifestări maghiare antiromânești de după 1 Decembrie 1918 este și utilă și necesară și oportună. Statul ungar și minoritatea maghiară din România n-au recunoscut nici legitimitatea Marii Uniri, nici hotărârile Conferinței de Pace și nici

ale tratatului de la Trianon, din 4 iunie 1920, socotindu-le ca nedrepte, apreciere care a devenit laitmotiv până în zilele noastre; s-a uneltit permanent în exterior și în țară împotriva stabilității politice și social-economice, uneori fățiș, alteori pe căi obscure, inclusiv ilegale, sprijinind acțiunea de amputare discreționară a teritoriului național prin Dictatul de la Viena, în urma căruia, în Transilvania de nord-vest s-a instituit fărădelegea împotriva românilor, avuții lor personale și instituțiilor de învățământ și cultură, a băncilor etc., s-a instaurat prigoana și teroarea, comițându-se crime abominabile, s-au demolat lăcașuri de cult și vestigii ale patrimoniului cultural, s-a impus obligativitatea folosirii limbii maghiare, s-a înființat Universitatea de Stat "Miklos Horthy" la Cluj, au fost predați minoritarii evrei, autorităților naziste, pentru exterminare în lagărele de concentrare de tristă amintire, s-au izgonit mii de români trăitori în acest spațiu, iar cei rămași au fost supuși la tot felul de persecuții și privațiuni etc.

După 23 august 1944, maghiarii din România au reușit - datorită jocului perfid și presiunilor sovietice - să acapareze majoritatea posturilor de conducere din Ardeal și să aibă, până în decembrie 1989, miniștri, vice-prim-miniștri, vice-președinți ai Consiliului de Stat, prim secretari și secretari ai unor Comitete județene, orașenești, municipale și comunale etc., prorectori, decani și prodecani în învățământul universitar, inspectori județeni și directori de licee și școli primare, ambasadori și consuli, membri în organele centrale și teritoriale ale P.C.R., inclusiv secretari ai C.C. și membri ai Comitetului Politic Executiv, parlamentari etc., etc. de aceea este surprinzătoare afirmația mincinoasă potrivit căreia minoritatea maghiară din România a fost antrenată în exercitarea actului de guvernare, numai după alegerile din 1996. Ce nerușinare, ce dezinformare, cât dispreț față de adevăr și de opinia publică românească și internațională, ce amnezie condamnabilă!

Acțiunile cu caracter iredentist și neorevizionist nu sunt niște nevinovate opinii. Sunt pur și simplu cereri concrete, care atentează la unitatea națională și teritorială, la independența și suveranitatea statală, toate contravenind flagrant Constituției României și legii Siguranței Naționale și unor hotărâri internaționale, inclusiv Tratatului politic de bază dintre România și Ungaria, care stipulează precis și angajant absența oricăror pretenții teritoriale și de modificare a frontierei dintre țările noastre.

Nu avem voie să uităm sau să subestimăm și alte activități antiromânești, de o mare gravitate, care s-au constituit și se constituie într-un incontestabil avertisment. șirul acestora este impresionant de amenințător, începând, pe lângă contestarea Tratatului de la Trianon, cu nerecunoașterea Constituției României din 1923 și culminând cu a aceleia din 1991; solicitarea adresată reuniunii de la Madrid a O.S.C.E., în

octombrie 1980, de înființare a Republicii Socialiste Transilvania, acțiune eșuată, iar o parte dintre autorii maghiari de cetățenie română - instigați și sprijiniți de oficialitățile ungare - arestați, anchetați și pedepsiți în diferite forme. Culmea prostiei românești o constituie ajungerea acestora în Parlamentul României și în alte funcții de stat la nivel național, după 1989, invocându-se "lupta lor împotriva regimului ceaușist!"

Nu mai reprezintă un secret că aceleași cercuri maghiare au pus la cale, în martie 1990 și ulterior, repetate acțiuni destabilizatoare cu scop revizionist - iredentist. Și acestea, în pofida prevederilor clare, întărite cu formule executorii, ale Tratatului de la Trianon, reconfirmate de hotărârile Conferinței de Pace de la Paris din 1947 și ale Reuniunii post Război rece din capitala Franței, din noiembrie 1990 și respectiv ale Tratatului politic de bază dintre România și Ungaria din 1996, care garantează actualele frontiere ale țării noastre și inviolabilitatea lor, caracterul național unitar și indivizibil, independent și suveran al statului român.

Asemenea pretenții ce contravin prevederilor menționate nu mai pot fi considerate ca simple puncte de vedere, mai mult sau mai puțin personale, așa cum se încearcă a se prezenta de unii analiști, ziariști, politicieni și chiar lideri politici ai U.D.M.R.

După rapida acțiune de separatism aplicată de maghiarii din conducerea Ministerului Educației Naționale (Lajos Demeny și alții) în anii 1990-1991 în școli și licee din județele românești Cluj, Mureș etc., a urmat izgonirea românilor din județele Covasna și Harghita. Deși s-a realizat o temeinică documentare în acest sens, organele abilitate ale statului n-au intervenit, cu puterea Constituției și a altor legi, să readucă situația în stare de normalitate. Aceste slăbiciuni nepermise au încurajat avântul maghiar antiromânesc. S-au pretins în mod repetat autogovernări administrativ-teritoriale, pe baze etnice, folosindu-se o vestimentație stilistică variată, dar cu același scop: refacerea fostei Regiuni Autonome Maghiare - RAM, înființată anterior la presiunea sovietică, reînființarea fostului județ Trei scaune, crearea "Țării secuilor" (aproso, cine i-a mandatat pe maghiari să reprezinte minoritatea distinctă a secuilor care s-a dovedit, nu sunt unguri?) statut special pentru Partium etc. Ca urmare a evenimentelor din provincia Kosovo din Republica Serbia, se forțează interpretarea, încercându-se a se acredita - cu sprijinul fățiș al guvernatorilor de la Budapesta - ideea că situația maghiarimii din România ar fi identică aceleia a albanezilor din R.F. Iugoslavia! Formula provocatoare a așa-zisului "Parteneriat strategic al minorității maghiare cu românii din Transilvania", constituie o expresie a acțiunii secesioniste pe teritoriul național-unitar românesc și implicit a comportamentului de stat în stat a liderilor U.D.M.R. Gravă este gafa premierului Radu Vasile, care și l-a adus

în calitate de consilier pentru problemele minorităților, tocmai pe Kolomban Gabor, președinte al Consiliului Județean Harghita, autorul inițiativei de reînființare a R.A.M. și militant fanatic al altor acțiuni antiromânești. Pretenția liderilor U.D.M.R. de revizuire a Constituției României, în sensul renunțării la caracterul național-unitar al statului, nu mai reprezintă doar un punct de vedere. Este o acțiune instigatoare care atentează la siguranța națională a țării. Pe aceeași linie de conduită se plasează și pretenția înființării unei universități de stat exclusiv în limba maghiară, utilizarea acestei limbi, ca a doua limbă oficială în România, ceea ce, parțial, s-a și obținut, grație diletantismului politic și iresponsabilității actualei coaliții aflată temporar la putere.

Datorită absenței replicii ferme a guvernanților, a bolii incurabile a coaliției C.D.R. - U.S.D. - U.D.M.R. de a ține la "scaun", oficialitățile ungare își permit să se amestece grosolan în treburile interne ale României. Nemeth Zsolt, secretar de stat politic în M.A.E. ungar declara recent, printre altele: "așteptăm ca guvernul român să satisfacă pretențiile U.D.M.R. cu privire la înființarea Universității de stat în limba maghiară, retrocedarea imobilelor și a celorlalte bunuri bisericești (ale cultelor maghiare - n.a.), realizarea autogovernării reale. Nu cedăm presiunilor, ci le așteptăm și pretindem să se realizeze".

Deosebit de grăitoare - dacă mai era nevoie, pe lângă numeroasele declarații și acțiuni ale oficialităților ungare ostile României - este și următoarea declarație angajantă a aceluiași Nemeth Zsolt, făcută chiar pe teritoriul țării noastre, cu prilejul participării la o reuniune a U.D.M.R.: "Obligația guvernului maghiar stipulată în Constituție este de a sprijini realizarea acestor concepte și reprezentarea intereselor maghiarimii din afara granițelor. Cum se schimbă situația internațională, încercăm întotdeauna să fim de ajutor în cea mai eficientă formă... Guvernul ungar consideră problema autonomiei firească și nu tabu, deoarece maghiarii din afara frontierelor și-au exprimat, în toate țările unde sunt în număr semnificativ, voință spre autonomie... Poziția guvernului ungar este că proclamarea cu succes a concepției de autonomie, elaborată (?), dar adesea diferită în Ardeal, Ținutul de Sus și Slovacia, a rezistat probei timpului..." Mai clar și semnificativ nici că se poate. De altfel, insolența autorităților ungare a dat expresie cerinței de acordare a autonomiei pentru provincia VOIVODINA, deși aci ponderea etnicilor maghiari este de numai 17%!

Acestea sunt numai câteva din considerentele pe baza cărora apreciem ca deosebit de gravă și primejdioasă formularea inconstientă a unor noțiuni care vin în contradicție cu interesele naționale reale ale României și cu reglementările internaționale în vigoare.

Mircea Manea

Democrație și totalitarism

Termenii acestei antinomii nu au aceeași vârstă. Sub coloanele vechii Elade și ale Romei, democrației i se opunea dictatura. Dacă democrația rămâne în timp egală cu etimologia: conducere a celor mai mulți, a celor majoritari, dictatura într-un singur secol - cel de-al douăzecilea - evoluează în totalitarism. De fapt mutația - de conținut - începe în secolul anterior, urmare a revoluției franceze și continuarea ei în dictatura militară complexă a lui Napoleon, purtând în ea, cu ea, germeii liberalismului. Sfârșitul de secol XIX o găsește incorporată sub forma marilor monarhii muribunde: Imperiul Rus, German și Habsburgic, mai corozive în expresia lor de dictaturi și mai inconștiente ca oricând. Secolul XIX, în totalitatea lui, se poate spune, a fost sub frământarea unor direcții de forță date de revoluția industrială și cea liberală.

Primul război mondial, cu pacea lui controversată, încă din momentul semnării, trebuia să fie marele chirurg al transformării dictaturii în totalitarism. Sub ochii unei organizații internaționale automulțumite și cu cochetării narcisiste, Liga Națiunilor, asista la transformarea dictaturii în totalitarism, adică multiplicarea în progresie geometrică, cu fiecare an trecut, a sistemelor de conducere politică, economică, culturală, în fine, totalitatea funcțiilor statelor german și rus. Acești nuclei canceroși dictatoriali veniți în timpul istoric ideal pentru a contamina cele două mari puteri europene, duceau la metastazele generalizate totalitar ale acestor state. Hitler și Lenin lansau ca dictatori metodologia absolutului, a non și antimoralei, a paraliziei totale a socialului sugrumat de tentaculele poliului gigantic de tip "Gestapo", "GPU" sau "KGB". Aceste instituții ale teroarei devin forțe deucidere totală a formelor de libertate, având comportări de obediență idolatră și entuziasm mergând de la fanatism, până la masca tip a partidului și conducătorului genial (Führer).

Totalitarism se definește la sfârșit de secol XX modalitatea de strivire totală a libertății individuale, aplicată în toate segmentele de exprimare liberă a personalității umane: profesionale, politice, economice, culturale, morale, religioase, ș.a.m.d. Deviza "statul sunt eu" devine benignă față de această imensă și totală compresie a individului "om" prin toate mijloacele, de lauciderea totală a libertății de orice fel, până la suprimarea libertății de gândire. Ea se exercită prin profesioniști disciplinați până la bestial și reprezentativi pentru tot evantaiul de subiecți ai teroarei. O morală a mecanicii teascului, inspirată și aplicată de o demonie metafizică a răului, structurată în așa fel să aibă forța de dezechilibrare și temere, chiar și asupra acestor patologici executanți.

Cum s-a ajuns aici? Astăzi putem spune că bibliotecii întregi scrise până acum nu fac altceva decât să lase loc pentru încă alte și alte biblioteci. Să desprindem câteva aspecte din cele aflate mai în față. Mai întâi vom reține o debilitare a modelelor sociale în dauna intereselor economice ale unor persoane, sau grupuri de persoane. Democrația născută din liberalismul secolului XX începe să se altereze sub influența și prioritățile economicului, până la pervertire. Funcțiile libere ale politicului se deformează și devin disciplinate de preemțunea economicului. De la siderurgia uzinelor Krupp, la sfârșitul secolului XIX, la actualul concern Krupp, distanța este enormă. Pentru că, în acest timp ea a făcut și materializat beneficiile a două războaie mondiale, și nu fără un amestec interesat, dar nevăzut, în viața politică, cu pretenții democratice. Între modelele socialului, justiția își pierde conținutul. Codul Civil

Napoleonian, model de milenii prin inspirația lui din Dreptul Roman și mondial, prin aplicarea lui ca arie, adevărat pilon democratic, se prăbușește atunci când economicul de culoare roșie desființează unul din cele mai importante capitole, anume: proprietatea privată.

Se constată apoi un dezechilibru al valorilor în toate planurile: cultural, moral și religios. De la răsturnările și negațiile culturale ale începutului de secol (mai exact între cele două războaie), trecând prin doctrinele rasei superioare și supremației comuniste și terminând cu prigonirea sau chiar interzicerea religiei, accentuată de tendințele centrifuge sectare suspecte, secolul XX parcurge un traseu de experiențe care nu sunt de natură să îl fi făcut mai echilibrat, mai bogat în valori. Dimpotrivă, se constată distanțarea de trăirea în armonia valorilor și preferința pentru un social anarhizant și cu o exprimare vizibil în creștere a violenței și criminalității, a insensibilității față de suferință.

Academia dezvoltării tehnice este făcută în mare măsură sub presiunea economicului cupid, realizată adesea cu efecte invers proporționale și în dauna valorilor spiritului, dar, mai întotdeauna, în pofida mediului înconjurător. Acest ritm a contribuit esențial la un discurs social-mecanicist, acceptat cu precădere, nu totdeauna bine gândit, în dezbaterile ideii de libertate și forma ei de exprimare politică: democrația (în general recunoscută și declarativ acceptată). Dar motivarea acestei cadente cu justificarea dezvoltării producției bunurilor de consum, care îmbunătățesc viața colectivității sociale și a omului în general, este și fățarnică, dar, mai ales, esențial lipsită de o direcție, de un sens al progresului uman, înțeles în întreaga lui extindere și pentru toți oamenii. Cu asemenea logică socială a putut fi acceptată și justificată folosirea pentru prima oară a energiei atomice, sub formă de armă de distrugere. Astăzi se uită că dacă Germania nazistă ar fi reușit să realizeze cea dintâi această tehnică, și a fost vorba doar de un tempo ca să nu fie așa, altfel s-a fi prezentat fața lumii. După cum se uită și că, odată folosită, ea a devenit o armă și în mâna delincvenților mondiali, care stăpâni ai unei asemenea forțe au putut face lege și crea o lume totalitară ca aceea a Arhipelagului Gulag, întins din Siberia până în mijlocul Berlinului. Cu o asemenea logică tinzând sau încercând să devină mondială, sub o denumire de slogan: "revoluție postindustrială - societate informațională", riscul de a acorda dezvoltării tehnice (cibernetice - informațională, robotică, noi surse de energie) întâietate oricum, chiar cu o forță deformatoare față de valorile spiritului, devine nejustificat și chiar dăunător. Este nevoie de proporție în performanțele sociale, cum și sportivul are nevoie de armonizare în efort și atunci aleargă aplecat cu capul înainte și nu lăsat pe spate. Nu face altceva decât ceea ce este firesc.

Uitându-ne mai atent, vedem că orice salt tehnic înainte are și o contracție de risc

care îi dă sau nu justificare. Este bine că putem comunica cu lumea prin mijloacele tehnice noi și moderne: telefonie avansată, informatică în rețea de calculatoare și altele. Dar, ar trebui să nu uităm că, odată cu aceste perfecționări, au apărut și pericole ca o convorbire cu caracter totdeauna intim, să fie recepționată la un pupitru de recepție - înregistrare, sau că informația transmisă să fi fost direcționată în eroare, cu consecințe grave și imprezvizibile. În exemplele luate la întâmplare se vede ușor că prețul l-a plătit libertatea, libertatea mea de a fi discret și de a cunoaște și a aprecia exact sau conform cu conștiința mea.

Un alt aspect asupra căruia trebuie să ne oprim atenția în analiza totalitarismului este acela că violența cheamă violența, ca

un adevărat efect de avalanșă. Aceasta pentru că violența conține o undă reflexă, remanentă, care cheamă și multiplică violența în sine. Secolul XX debutează cu un "prim" război mondial, se multiplică cu al doilea, dar și cu regimurile totalitare, de la comunism la nazism și fără număr altele, dacă luăm în considerație și lumea a treia și se sfârșește sub auspiciile unor posibile viitoare conflicte, cu folosirea armelor atomice. Holocausturile totalitarismului mondial (în sensul exact al cuvântului și oricum la plural) depășesc cu mult pierderile de vieți omenești în cele două războaie și cu mult mai multă suferință.

O viziune care consideră aceste războaie ca certe, ne împărtășește Samuel Huntington în cartea apărută în 1997 în SUA cu mare ecou: "Ciocnirea civilizațiilor și refacerea ordinii mondiale", care încă din prefață arată că: "dimensiunea centrală și cea mai periculoasă a politicii globale pe cale de apariție va fi conflictul între grupe ce aparțin de civilizații diferite". Cartea născută din interesul exprimat în lumea mareului promotor al paradigmei "politică globală", SUA, după ce elimină speranțele în posibilitatea unei "științe utopice", cum s-a definit, teoretizând, dreptul internațional, încheie afirmând "în era pe cale de a se naște ciocnirile dintre civilizații reprezintă cele mai mari amenințări la adresa păcii mondiale, iar ordinea internațională, bazată pe civilizații este cea mai sigură pază împotriva războiului mondial".

Ce înseamnă această politică globală pe cale de apariție și cu tendința de a deveni o paradigmă mondială? Metaforic vorbind, am zice că este nevoia de respirație lărgită până la nivel planetar a economiei, mondializată de acest violent secol XX, într-o rețea tot mai încheagată, având o gândire - aproape o filosofie pragmatică - și o legislație în care primul și esențialul capitol, aproape unic este înscăunarea unei "democrații în

condițiile economiei de piață". Conducătorii se numesc Marele Capital, iar democrația este specială: a celui mai bogat, care dă asigurări de susținere socială tuturor celorlalți participanți constituiți într-o lume a prozelților apropiați, categoriile sociale de mijloc și o lume a treia, lumea oamenilor săraci. Este ușor de înțeles nevoia acestei locomotive economice gigantice, de spații imense, fără hotare, pe care ca o tornadă, să le parcurgă și să le încorporeze. De aici, de la o viziune de geografie mondială economică, cu invitația de a participa la universul transfrontalier care se creează și până la tendința osmotică de asimilare și condiționare legislativă, mod și sisteme de viață, civilizație, morală și chiar cultură, nu este decât un pas. Frontierele naționale pălesc și dispar, iar civilizația însăși, astfel înlocuită, moare în sensul celei mai spengleriene vorbiri, prin autoscularizare.

Privită cu mai mare atenție, deocamdată este greu de spus dacă teoria politicii globale ne duce în fața unei propuneri de gândire socială menită să îmbunătățească economia mondială și civilizația în general, sau mai degrabă la o necesară permeabilitate pentru marele capital și formele lui și atunci ar fi poate mai corect să se spună politică de globalizare. În acest caz, opțiunea micilor economii, economiile naționale existente în prezent, nu poate și nu trebuie să fie politica de globalizare. În orice caz, o analiză atentă de către aceste economii este necesară și utilă pentru a constata dacă practica ei generalizatoare și poate deformatoare nu schimbă vechiul concept de democrație, căci în acest caz devine obligatorie rezerva vechilor politici și instituții democratice, sub sancțiunea în caz contrar a eșuării într-o formă de totalitarism. Este de precizat că analiza și deciziile acestuia viitor de secol XX o pot hotărî numai intelectualii, înțelegând prin aceasta gânditori și teoreticieni în toate planurile socialului, cu dezbaterile cea mai largă în lumea politicului conștient și specializat. Spunem aceasta pentru că răspunsul, extrem de grav, ce trebuie dat acestei întrebări nu este o dezbateri de mass-media. Ba, am putea spune, că aceasta, mai bine, nu ar participa. Pentru că la loc de enumerare a viciilor care au stat la baza acestui nefecit secol XX, balansat între democrație și totalitarism, reprezentanții mass-media, mai mult au vătămat decât au exprimat zona de arbitraj imparțial și influență socială, prin informare și analiză, care le revine. Prin partizanat și interese economice, mass-media secolului XX a fost adesea virusul care a slăbit articulațiile socialului în drumul său democratic și a înlesnit căderea și menținerea în totalitarism. Este, încă o dată, dovadă că mijloacele tehnice trebuie să secondeze fenomenul de evoluție și progres. Pentru că, dezvoltându-se ca o necesitate în sine, dizarmonic în valorile cetății, atât valorile economice cât și accelerarea dezvoltării tehnice, pot conduce împreună cu contribuția nedorită a mass-media la totalitarism. Experiența comunistă, care aparent avea un conținut plin de atracție pentru omul de rând și buna lui credință, aproape statura unei religii, prin încălcarea regulilor mai înainte arătate s-a prăbușit în cea mai degradantă formă de totalitarism.

Și așa se va întâmpla întotdeauna dacă, fie persoană, fie colectivitate individuală nu va fi apărută de scutul democratic universal, curățat, reparat, șlefuit, dar oricum protector.

Vechea înțelepciune țărănească spune: "Pom și pom, om și om", și încă o dată, arc dreptate.

Radu Cioroianu

O epocă de aur în cultura românească?

"Domnul Hașdeu crede că literatura unei nații nu se poate ridica la o treaptă în adevăr înaltă, până când societatea națională și statul național n-au ajuns la cea mai înaltă treaptă de putere"
(Din interviul luat de I.L. Caragiale)

Desigur că pentru Hașdeu, omul de cultură enciclopedică, termenul de "literatură" are o trimitere către mai complexul "cultură". Este de presupus că notorietatea lui Caragiale ca om de literă - deși ar fi destul de greu să nu-l recunoaștem ca un om de cultură, - l-a făcut pe Hașdeu să aplice termenul restrictiv.

Oricum, este clar că în această "vizită la castelul Iulia Hașdeu", Caragiale și ochiul său critic scormonitor pentru ce este disarmonic și coroziv, pentru ce este superficial și atipic, a luat foarte în serios această vizită, iar cu talentul ziaristului care și-a scris marile cronici în operele dramatice și instantanee de geniu (*Momente și schițe*) scria maestrul cu reverență: "Sub torentul ideilor sale, cu nu pot nota decât liniamentele fundamentale cât se poate de mai multă fidelitate", iar față de afirmația: "Sunt convins că românii vor avea în viitor o epocă de strălucire literară", Caragiale, parcă nevenindu-i să creadă, adaugă: "Domnul Hașdeu întemeiază această propoziție pe teoria domniei sale despre creație. Toate marile epoci literare au coincis la epoci mari politice. Când voința unui neam întreg a ajuns a realiza culmea aspirațiilor sale, a îndeplini suma de rezultate posibile ale energiei sale, se trimite acestui neam o colonie de misionari, o pleiadă de talente și genii, spre încoronarea și glorificarea traiului lui..." și după enumerarea exemplificatoare: "veacul lui Pericle, lui Augustus, lui Leon X, lui Ludovic XIV sau al lui cine știe...?", Caragiale, evident sceptic, reține: "poate că adaugă domnul Hașdeu, un așa secol pentru neamul nostru românesc".

Acesta este un dialog între două mari personalități ale culturii românești, de o parte, cărturarul gigantic cu voințe urieșești, pe de alta, marele ziditor de limbă și artă română, înrobitor cu geniul talentului său în cauterizarea unei societăți care pornea pe acest drum suitor către epoca de vârf la care visa interlocutorul său.

Mi-am amintit de acest interviu puțin cunoscut și care surprinde - cum mereu surprinde Caragiale - atât ca preocupare, cât și ca tacit consens în speranță, a celor două personalități, când am văzut la unul din posturile de televiziune un inedit fragment în care o foarte tânără intelectuală, nu fără înzestrare discursivă, dar cu evident patos "a tout prix", ținea un logos de-a dreptul detractor și antiromânesc. Care erau coordonatele acestui număr exhibiționist, care pe zi ce trece proliferază? (Ele încep de exemplu de la doamna Cornea, trec pe la Patapievi, ajung la Sabin Gherman și se înmulțesc...?).

Pornind de la acuza unei inexistențe politice, condamnând aroganțele istorice și culturale ale poporului român, constând în pretenții că se justifică istoric prin latinitate continuată de 2000 de ani, cu o cultură în care un zidar își îngroapă soția în zidul muncii sale, un cioban se lasă omorât dialogând cu o oaie ș.a., spunea în cele din urmă, cam așa ceva pentru interlocutorii români: formați-vă o clasă politică, pentru că o colectivitate socială și națională este ca o societate comercială, ea are nevoie de "manageri".

Era atât de covârșitoare această șarjă purificatoare și viziunea diagnosticată atât de mesianică, încât după ce mi-am revenit, problematica cu mine însumi, a fost să mă

întreb: oare chiar este posibilă o epocă de aur în cultura românească?

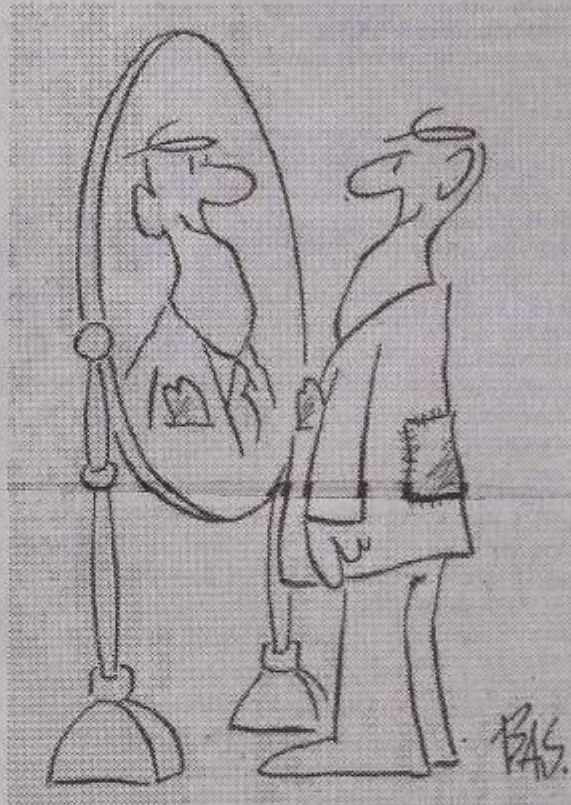
Între speranțele a doi reprezentanți ai sfârșitului de veac XIX și manifestul demolator de copil teribil, la sfârșit de veac XX, prăpastia ce se deschidea era atât de mare, încât am încercat răbdător o analiză, socotind că o merită.

Nu puteam să pornesc decât de la acel moment de împlinire social-națională într-un stat unitar, ceea ce numea Hașdeu, "un neam". Și acest moment istoric a existat: sfârșitul primului război mondial a găsit România în hotarele ei firești, exprimate parcă de tristă și însăși geometria formelor, perfecțiunea cercului, structurate cu barierele firești ale apelor curgătoare, mai mici sau mai mari, dar care hotărâneau netăgăduit, cetatea centrală și inima neamului dinlăuntrul arcului carpatic, cu contraforții săi din Vrancea până în Suceava și Oltenia și cu spatele apărut de Apuseni. Alte neamuri și-ar fi întins poftele - și nu fără dreptate - în afară, spre vechi orizonturi tracice în care latinitatea romană născuse vorbitori tot de limba română: Valea Tisei, Voivodina, Macedonia, România Mare și-a fost de ajuns sieși, așa cum pentru prima dată, *mai marii lumii*, hotărâseră cu dreptate, de astă dată, pentru sacrificiul de sânge al unui milion de români și voința neabătută a conducătorilor lor politici, la Versailles. Deci, geografic și în conștiința unitară de neam și țară, România s-a întrupat. S-a petrecut oare și un început de construcție a miezului de aur în cultura noastră?

Răspunsul nostru, îndelung gândit și cenzurat atent este că în mai puțin de un sfert de veac, semințele neistovite, filoanele de har și izvoarele de înțelepciune ale neamului au rodit înmiit și o cultură românească se întemeiază în multe locuri atingea vârfuri de necrezut, pe care timpul le-a verificat ca valori, în cântarul de apreciere universală. Vom spune că o asemenea "inflorescență" spirituală, cu adevărat misionară (vezi Hașdeu), în atât de puțin timp, reprezenta parcă un început renașterist. Ne vom feri, pentru a nu lungi vorba, să dăm exemplificări. Dar nu putem să nu pomenim o adevărată academie din care foarte mulți nu au ajuns în Academie - de filosofi, oameni de literă, critici și esteticieni. Atât de mulți, încât am putut avea și spirite involburate până la viteza disperată a creșterii (Emil Cioran - *Pe cărările disperării*) și chiar spiritualitate de export, care a rodit pe alte țărâni (Eugen Ionescu, Tristan Tzara etc.). De asemeni, nu putem să nu reținem că artele plastice au devenit adevărate laboratoare de creație (și iarăși nu numim) și că realizarea lor tindea către suprem, către perfecțiunea infinită a coloanei lui Brâncuși. Muzica horelor și cântecului popular, chemată la viață de autentici români a evoluat prin arta puilului de țaran până la geniul enescian, iar orchestrele filarmonice au fost pe măsura baghetei lui George Georgescu, spre satisfacția unui public muzical, care se crează de la o zi la alta, ajungând la cunoaștere rafinată. În lumea științei, o completă școală medicală românească se afirmă până în plan european, științele sociale se dilată îndeosebi într-o uriașă școală de cartografiere a tot ce este valoare și istorie românească, în lumea de rădăcini istorice a statului. Făcându-se purtători de drapel din înăuntru spre afară, militează figuri

de mentori, precum: Titulescu la Liga Națiunilor, ca tăvălugul nestăvilat de cunoaștere și știință a istoriei, care a fost Nicolae Iorga, figură de complexitate demnă de galeria marilor personalități europene și continuator pe linia enciclopedismului a lui Cantemir și Hașdeu.

Toată această creionare minimală a unui început de epocă de maximă febră și fertilitate culturală, cu o vârstă ce abia depășește vârsta de majorat a României postbelice, mă face să afirm pentru urechi înfundate de prejudecăți și care, în obtuzitatea lor, nu au deschis nici măcar prima enciclopedie românească apărută în

acea perioadă, că neamul românesc își găsisse atunci cadența, către vârsta când un popor ajunge la apogeul valorilor sale și al recunoașterii lor. Confirmarea a tot ce am susținut cu convingere mai sus, o dovedește - din nefericire - modul în care multe din personalitățile acestui început de lume, împinse de avatarurile unei istorii pe care nu am scris-o noi, ajunși pe calea exilului, s-au însumat la valoarea culturală a gazdelor.

Dacă mai adăugăm că, în mod firesc, pentru un asemenea moment de elan vital - sau poate tocmai el a produs stimulii - economia românească a făcut un salt nu doar cantitativ, ci chiar calitativ, reflectat în urbanism, arhitectură și conservare muzeistică (vezi exemplul maxim al "Muzeului Satului").

Tabloul acestor îndepărtate, dar mirifice decenii, ne face să spunem că veacul de aur al culturii românești începuse cu roadă bogată.

Dar după rânduiala blestemului care a stigmatizat locurile acestea: "robirea omului sub vreme", a fost dat ca această afirmare decisivă să fie încă o dată oprită. Tectonica subterană a plăcilor ca și cutremurele la suprafață, de la apus la răsărit ale aceleiași Europe care azi ne condiționează și refuză, au rețezat, nu o încrângătură a pomului înflorit, ci au rețezat pomul cu tot. Aici, să recunoaștem, și-au dat mâna de ajutor și politicieni și mai ales politicastrii din chiar fruntea țării. Și ne-am trezit în negura unei jumătăți de veac, cu manageriatul băteii în creștet, a unei istorii croită cu concasorul și buldozerul și lustruită cu cilindrul compresor. Un drum către nimic alta decât disperare și întuneric,

în care noul orizont cultural făcea să răsară sori și stele - care chiar înzestrați de Dumnezeu - nu făceau decât o producție, care, peste îmbăloșarea cimiliturilor adevărului, dincolo de criptografia de rezistență de carton, rămăneau nimic alta decât niște bieți lingăi.

Nu de pagini de istorie care să ne definească are nevoie România acum. Ele s-au scris și celor de bună credință le sunt cunoscute. Nici un manageriat politic de excepție nu are nevoie. În democrație, conducătorii sunt cei pe care îi alegem, dar și cei pe care îi suportăm. Voința este a noastră. Dar oricâte clișee de manageri vom schimba, cum se schimbă acum directorii întreprinderilor ce se privatizează, care foarte adesea nu sunt decât marionete mânăute din culise de interesele oculte ale privatizării, trebuie să știm că, în cele din urmă, nevoia de a ieși din nămolul istoric al momentului este în voința noastră, în puterea și încordarea muncii noastre, într-un voluntariat care cere puțin ideal, mult entuziasm - ca soluție unică - și multă muncă și muncă... Este drumul mai incomod decât cel al pretenției la lucru gata făcut de altul sau al aranjamentelor necinstite, dar este singurul drum. Conducătorii vor fi pe măsura voinței, atunci când vor simți elanul unei angajări decisive, pentru că vor simți vibrația unei noi educații, eliberată de pedagogia a 50 de ani de abulie colectivă. Iar dacă nu vor vibra coresponzător, însuși ritmul entuziasmului îi va pulveriza. Dintr-un asemenea efort regenerativ și numai așa vor reapare condițiile unei noi și poate reluate și îmbogățite epoci de aur a culturii românești. Atunci se vor produce și demascările potențailor culturii cu două fețe, atunci în mod firesc se va face igienizarea atmosferei culturale și vor cădea în rușinea istoriei, magiștrii buzunarelor pline și ai conștiinței de vânzare.

Pentru a încheia aceste rânduri care au pornit întâi triste și apoi indignate, nu pot să nu mă opresc încă o dată la îngrijorările ce ar trebui să ne vină de la o sursă de ultrasunete ideologice, care după cene-au vibrat mai întâi urechea, acum încep să ne deformeze conștiința. Este vorba de această proaspătă religie a economiei de piață, înțeleasă mai cu seamă sub aspectul moralei sale, care este pragmatismul, cât și a metodelor și mijloacelor ei, care sunt marketingul și manageriatul. În epoca de înflorire de care am pomenit mai înainte, s-a ajuns după o aspră luptă dusă împotriva formelor fără fond și atunci nu ne-am demonstrat latinitatea cu o limbă stălcită formal, ci cu bogăția străveche a limbii vorbite. Psitacismul cuvintelor noi, chiar dacă ele sunt abreviații ale unor structuri reușite contemporane, nu rezolvă problemele de fond ale omului, ale socialului din totdeauna. Această febră mondializatoare, globalizatoare, cu o limbă a ei proprie - deși simplistă - nu îmi câștigă deloc încrederea că trebuie să renunțăm la înțeleptul nostru: "lucru potrivit, la timp potrivit" și oricum îmi trezește bănuiala, dacă nu și temerea, că această grabă, acest galop furtunos de înțelesuri aduce după el primejdia nivelatoare a ceea ce trebuie să vrem și să fie omul.

Dumnezeu, care este "managerul" suprem al lumii, a zidit-o în șapte zile, pentru că a gândit fiecare lucru căruia i-a dat viață, iar omului și mai deosebit, i-a dat viață după chipul și asemănarea sa, adică l-a dăruit cu o fărâma din privilegiul suprem al Dumnezeirii: unitate în diversitate.

Radu Cioroianu

Politica romano- și greco-catolică în anii postbelici

Potrivit Constituției României din 1923, în art. 22 se definea poziția prioritară a cultului greco-catolic acordându-i întâietate față de celelalte culte minoritare, aceeași autoritate a Bisericii greco-catolice se recunoștea în *Legea pentru regimul general al cultelor din 1928*. Concordatul cu Vaticanul din 10 mai 1927, ratificat de Corpurile Legislatoare pe 29 mai 1929 statuează o Mitropolie unită la Blaj, a Albei Iulii și a Făgărașului cu 4 episcopii sufragane: Oradea, Lugoj, Gherla, Maramureș, pentru care clerul greco-catolic era remunerat de stat. Conform recensământului din 1930, 7,9 din populația României o reprezentau credincioșii greco-catolici, având 1725 biserici și 1500 de preoți, 3 Academii teologice.

Greco-catolicii erau din 1927 un rit al Bisericii Catolice și ca atare ierarhia ei era înglobată în ierarhia catolică conform art. 1-2, din Concordat, realizat după 8 ani de tratative, pentru a înlătura orice posibilitate de frământare religioasă, prin acesta Biserica Unită nu primea privilegii, Concordatul statornicește granițele firești ale țării și jurisdicția canonică, limitează diocesele pe teritoriul statului român ca și jurisdicția episcopilor, care nu au dreptul de a schimba limba în școlile zonei și de a reglementa învățământul teologic. Concordatul desființa un episcopat latin maghiar și înființa unul român în Transilvania, fiind la momentul 1927 un act controversat prin opoziția unei părți a Bisericii Ortodoxe.

În perioada realizării Concordatului, Biserica Catolică era structurată cu o Arhiepiscopie la București, de care depindeau 4 episcopii sufragane. Una dintre prevederile cele mai semnificative susținea că nici o parte din Regatul României nu va depinde de un episcop al cărui scaun se va găsi afară țării (art.3), iar comunicarea: episcopilor, a clerului și a credincioșilor cu Sfântul Scaun era

liberă și neîngrădită (art.4). Biserica Catolică avea un patrimoniu sacru, populația de rit romano-catolic reprezenta la recensământul din 1930, 6,8 % din populația țării.

Raportul dintre biserica Romano-Catolică din România și statul român a format miezul Concordatului de la 10 mai 1927, episcopiile catolice de rit latin și cele greco-catolice trebuiau a fi ocupate de cetățeni români afară de excepții care erau discutate direct cu Vaticanul, conform art.5.

Raporturile Bisericii Romano-Catolice cu cea Ortodoxă au variat ca intensitate, Vaticanul nerecunoscând autoritatea Patriarhului, ortodoxismul fiind tratat ca o credință răzvrătită, o dizidență, iar românii erau dizidenți și trebuiau câștigați și readuși la dreapta credință. (S.S.I., f.371/c.i)

Rapoartele Siguranței abundă în informații legate de faptul că romano-catolicii acționează intens în România profitând de lipsa de unitate din sânul ierarhiei BOR, sursa menționează că dacă odinioară prin prezența patriarhului ortodox Miron Cristea, Curia papală își găsisse prin intransigența sa un adversar hotărât, acum sub Nicodim activitatea pastorală și de prozelitism a Vaticanului este deschisă. Este de remarcat că propaganda catolică activa îndeosebi pe lângă personalitățile clericale ortodoxe ce au avut pe parcursul activității lor probleme și situații delicate cu BOR. Exemplele oferite de sursa informatică se referă la mitropolitul Olteniei, Nifon Criveanu, care în urma desființării abuzive a Mitropoliei Olteniei a fost silit să părăsească în 2 zile Craiova, fără a fi anunțat în prealabil.

Aceeași sursă menționează prezența unui cleric unit care încearcă să-l determine spre a trecere la Biserica Universală Catolică. Mitropolitul a refuzat după care a fost contactat de episcopul unit Traian Frențiu și cu toate insistențele acestuia politica unirii anticomuniste catolice nu va avea câștig

de cauză. Nota informativă a Siguranței face referire la doi arhimandriți uniți cu legături directe în rândurile ortodoxici. Concluziile informatorului sunt interesante: "Clerul superior și cel inferior nu sunt refractare față de acțiunea de prozelitism și unire a Romei pe care în ordinea supranaturală o văd ca o acțiune întreprinsă în cadrul unui plan divin iar în cea naturală sub aceea a unui fatum", subliniind că dacă unirea cu Roma va trebui să se facă "drept un corolar al eforturilor comune a romano-catolicismului și ortodoxiei" în cadrul unui plan divin, apoi ea poate fi dictată și de împrejurări istorice din care elementul politic nu este exclus (f.374), susține agentul "Zaharia".

În același raport secret se vorbește și de zona de influență din ce în ce mai puternică pe care o dezvoltă Biserica Rusă "pentru ca prin realizările ei pe teren bisericesc, Rusia să-și realizeze scopurile de ordin politic". În același raport sunt inserate și informații referitoare la o afirmație făcută cu prilejul alegerii patriarhului B.O. Ruse la Moscova, prin care se definea "cel mai mare dușman al ortodoxiei este Papa, reprezentantul romano-catolicismului mondial." În același loc se recomandă formarea unui front de luptă a Bisericii naționale din răsăritul Europei și Peninsula Balcanică, promotor și conducător fiind Patriarhul Alexei.

Remarcând îngrijorarea existentă în cercurile clericale românești față de problema și eventualitatea unei apropieri între Biserica Ortodoxă Română și cea Rusă sublinia că pentru a-și masca această atitudine ei se prevalează de obstacolul insurmontabil al adoptării calendarului vechi." demonstrând că nu se poate oficializa această unire cu o biserică care zeci de ani a fost condamnată prin stilismul său, BOR fiind amenințată prin stilism de producerea unei grave rupturi.

A cutureierat prin Dobrogea, Țara Românească, Moldova, Ardeal, Banat și le-a cunoscut bogățiile, despre care vorbește și modul superlativ, hiperbolic chiar uneori.

Bogățiile animale sunt chiar fabuloase: zeci și sute de mii de capete de vite mari și mici, al căror număr doar Alah îl poate calcula. Cerealele cresc și dau recolte incredibile; în Dobrogea, în Muntenia, o chilă de sămânță produce 50-60 de chile. "Franzela" din Moldova și Banat nu-și are pereche. Îl impresionează și laudă carnea, peștii, icrele, vânatul (printre care, dropiile din Dobrogea), fructele, legumele, miera, untul, băuturile, în cantități pantagruelice, de varietăți nenumărate. "Bogățiile Țării Românești și ale Moldovei - remarcă el - nu-și au egal decât în Transilvania".

Cea mai bună sare din lume se scoate la Turda și la Ocna. Într-adevăr, Țările Române își merită renumele de țări unde curge lapte și miere, căci solul însuși conține miere. "Vara, de căldură, crapă pământul, iar roiurile de albine, așezându-se în crăpături fac micros acolo. Iarna, de umezeală, pământul se umflă, crăpăturile se închid, iar miera și ceara ies la suprafață, de unde pot fi luate".

Evliya Celebi vorbește cu căldură, laudând cinstea românilor și dărnicia lor proverbială și liberală. La Focșanii

Înrăutățirea la începutul anului 1946 a relațiilor anglo-americane și URSS nu putea să nu aibă un reflex direct în angajarea Vaticanului atât prin Biserica Romano-Catolică și cea Unită într-o ofensivă împotriva materialismului istoric și ateu. Nu posedăm încă probe suficiente pentru a ști în ce măsură Curia Papală avea cunoștință de posibilitățile anglo-americane de a răspunde la o presiune armată sovietică, dar un document din 6 februarie 1946 ne relevă importanța pe care Biserica universală o acordă ortodoxiei românești, documentul prezentând o ofertă directă pe care Nuntialul papal Andrea Cassulo însoțit de către episcopul romano-catolic Alexandru Cizar al Bucureștilor i-o face în taină Patriarhului Nicodim oferindu-i titlu de "Cardinal al răsăritului" pentru că în această calitate să fie autorizat să trateze în numele întregii ortodoxii din estul Europei unirea cu Roma. Patriarhul se arată că a refuzat propunerea deoarece "se temea să nu audă rușii". Faptul că Roma i-a conferit lui Nicodim acest titlu ne oferă pe de-o parte importanța pe care o avea BOR în zona Europei orientale, dar pe de altă parte ne obligă să ridicăm semne de întrebare asupra posibilităților reale pe care le-ar fi avut la îndemână Patriarhia în transformarea sa într-un centru polarizant pentru țările ortodoxe, și aceasta pentru că se știe foarte bine cât de severă era puterea lui Tito în Jugoslavia, de asemeni în Bulgaria cea a lui Dimitrov asupra Patriarhiei bulgare, ca să nu vorbim de B.O. Rusă cu sute de milioane de victime.

Oferta o luăm doar ca un sondaj efectuat dintr-un ordin superior mai ales asupra simțămintelor religioase ale lui Nicodim și mult mai puțin asupra posibilităților reale de a se transforma într-un centru motor în lumea ortodoxiei dominată și manipulată de către bolșevism.

Radu Ciuceanu

munteni, de exemplu, la mănăstirea zidită de Grigore Ghica voievod, în fiecare zi se face o supă de grâu și se împarte câte o strachină dintr-însa și o bucată de pâine, la toți călătorii, de orice lege ar fi. "Am trecut prin șapte țări, am traversat Ungaria înainte de a ajunge aici, dar așa așezăminte de binefacere nu am văzut nicăieri".

Călătorul turc descrie entuziasmat frumusețile curții lui Vasile Lupu, menționând baia "în tot Frenkistanul (Europa) nu se află una așa strălucitoare", apoi lacul artificial creat prin zăgăzuirea râului Scânteia, dar mai ales mănăstirea Trei Ierarhi. "Pietrele de marmoră poleite strălucesc și scânteiază de parcă ar fi frunzele de pe un pergament cu ornamente", iar pictura măiestrită "pare a fi însuflețită, numai graiul îi lipsește". Asemenea opere de pictură, executate cu atâta farmec, după gustul europenilor, cum sunt acelea de pe arcurile și bolțile celor nouă cupole, n-am văzut în nici o țară.

Și nu este singurul care mărturisește aceasta, ci doar o voce care se alătură atâtor și atâtor alte mărturii despre frumuseți și bogății românești, zestrea dintotdeauna a țării noastre.

Dalila-Lucia Aramă

PRIETENI AI ROMÂNILOR

Evliya Celebi

Este un loc comun faptul că, așa-zis "în calea răutăților", cum spune cronicarul, poporul român a avut mulți dușmani care-i răvneau pământul binecuvântat de fire cu frumuseți și bogății. Bineînțeles, a avut și prieteni. Dar este mai rar cazul când un reprezentant al vrășmașilor, cunoscându-ne, să vorbească totuși cu căldură și obiectivitate despre țărișoarele pe care le împilau.

Un asemenea caz îl constituie personajul de care ne vom ocupa.

Evliya Celebi sau Mehmed Zilli ibn Dervis s-a născut în 1611 la Constantinopol și visul vieții sale a fost să călătorească. Făcând parte din armata Semilunii, de-a lungul a zeci de ani, în timp de război mai ales dar și de pace, a străbătut în lung și lat întreg imperiul otoman și numeroase alte țări și și-a consemnat în scris cele văzute și trăite. Memorialul său de călătorie, jurnal de campanie uneori, dar nu numai atât, este cunoscut sub numele de *Cronica unui călător (Tarih-i Seyah)* sau *Cartea călătorilor (Seyahat name)* și cuprinde zece volume dintre care numai două nu conțin referințe despre Țările Române.

Evliya Celebi a însoțit armia turcească în războaie, a ucis, a prădat, a luat robi, dar dintr-un loc al cărții sale spune "Am trecut prin țara valahilor de mai multe ori (între 1651-1661), am vizitat-o și am admirat-o".

Din cauza concepției sale înguste de clasă și de reprezentant al otomanilor, nu putea înțelege cauzele sociale, economice și politice care-i făceau pe români să se răzvrătească mereu și să lupte împotriva Turciei, apărându-și "sărăcia și nevoile și neamul", dar uneori de ridică obiectiv și recunoaște ca îndreptățite "răzvrătirile", când birul impus de marii dregători turci era peste măsură de mare.

"Ce-i care călătorește prin lume, ca mine - spune el - trebuie să aibă măcar unele noțiuni despre limba țărilor prin care trec" și dovedește că avea cunoștințe de română, dând un vocabular și expresii uzuale. Dar lucrul cel mai important este că susține, într-o serie de considerații, unitatea limbii și a poporului român din toate provinciile locuite de români, valahi, moldoveni și transilvăneni.

Mecanismele terorii

Este foarte greu să dai o definiție precisă la noțiunea de "Mecanisme ale terorii".

În sistemul comunist, mecanismele terorii au fost mai multe și toate, au fost dinainte gândite și bine puse la punct.

Dar înainte de a dezbate aceste probleme, trebuie să facem niște precizări.

Nici într-o altă țară, comunistă, de sub ocupația rusească, nu au fost aplicate mecanismele terorii, cu atâta cruzime și bestialitate, ca în România.

Motivația este una singură: că în nici o altă țară din Lagărul comunist, nu a fost așa o rezistență împotriva "anticristului" cum îl numea noi românii comunismul, ca în țara noastră.

Nu mă voi referi decât la două elemente:

Întâi, la lupta de rezistență anticomunistă din România, după rușinosul act de la 23 august 1944, când munții și codrii din România au fost casă și adăpost, pentru miile de români care s-au opus fiarei roșii, pentru a-l apăra pe Cristos și ființa neamului românesc.

Al doilea element este că Stalin nu va uita și nu va ierta România, care a înăbușit revoluția lui Bela Kun din Ungaria în 1919. Și nu va uita nici lupta permanentă a tineretului român, dintre cele două războaie mondiale, de a se opune împotriva ciurmei roșii de la Răsărit.

Toate aceste argumente și motivații justifică ura bolșevismului rusesc împotriva poporului român.

Din aceste mecanisme ale terorii "Fenomenul Pitești și Gherla ocupă primul loc în punerea lui în aplicare.

Toate aceste mecanisme ale terorii aplicate în România, și mă refer în special la "Fenomenul Pitești și Gherla", au fost puse la punct la Kremlin, și sub direcția supraveghere al călăului Stalin.

Când fac această afirmație, mă bazez pe mărturiile lui Costache Opreșan, acest sfânt martir, care poartă pe trupul lui amprenta Piteștilor și Gherlei.

Aceste urme Costache Opreșan le-a purtat tot timpul, ele nu s-au vindecat și a plecat în lumea veșnică, pentru a vedea și cei de dincolo, cum au plătit-o cei care l-au iubit și apărât pe Cristos.

După ce Țurcanu cu călăii lui au fost duși la București, să-și primească răsplata de la stăpânii lor, Costache Opreșan și Octavian Voinea au mai stat o bucată de timp la Gherla, după care au fost duși și ei, la același proces ticluit și regizat de Securitate, ca să prostească lumea și pe naivi.

În această perioadă eu mă voi întâlni și cu Opreșan și cu Voinea. Nu voi intra în amănunte, despre capitolul acesta, am scris în cartea mea "Amintiri din Gherla".

Voi aminti numai că de la Costache Opreșan voi afla că Țurcanu a fost dus la Moscova, unde va fi pregătit de Nicolschi înainte de declanșarea arestărilor din 1948.

Accastă taină, acest secret, al trimiterii lui Eugen Țurcanu la Moscova nu a cunoscut-o nimeni, afară de unul singur, un coleg al lui și prieten: Șura Bogdanovici.

Când s-au declanșat arestările din 14-15 mai 1948, Bogdanovici a fost arestat, iar după arestarea lui, a fost arestat și Țurcanu, căruia Securitatea i-a înscenat un proces și a fost condamnat la 7 (ani) închisoare, ca în felul acesta, să aibă mai multă autoritate în fața deținuților politici și a studenților în special.

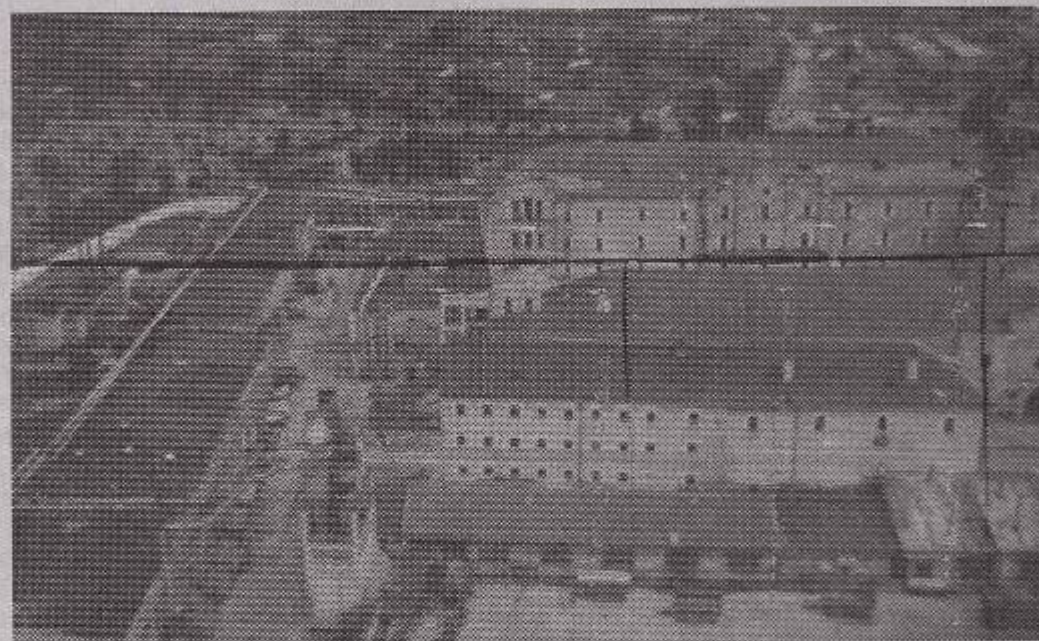
Trebuie să facem o precizare de la bun început. Țurcanu a fost comunist prin naștere, el imediat după 23 august 1944 s-a alăturat acestui partid, pe care l-a servit cu devotament și fanatism. Oamenii de rea credință și bineînțeles la indicația Securității, afirmă că Eugen Țurcanu ar fi aparținut "Frăților de Cruce".

În 1940 Țurcanu avea 15-16 ani. Majoritatea elevilor de vârsta lui, atunci în acea perioadă se înscriau în Frățiile de Cruce dar fără să fie obligați, cum au fost obligat tineretul după 23 august 1944 ca să se înscrie în U.T.C. Și acum nu le ia capul nimenea, acestor foști Uteciști.

Trăsăturile lui morale și caracterul lui Țurcanu nu se puteau împlini, decât numai în Partidul Comunist.

Și acum să trecem la fondul problemei!

Eugen Țurcanu, cunoștea și era foarte bine informat, de posibilitatea lui Costache Opreșan, atât din punct de vedere

Penitenciarul Gherla

intelectual, cât și din punct de vedere moral.

Opreșan, încă din anul III din Facultate, era asistentul Prof. Dr. D.D. Roșca. La vârsta aceea nu avea nici un student rival în țară, care să aibă cunoștințele lui în materie de filosofie, sau chiar de cultură generală. Era cel mai mare cunoscător al lui Kant, era de o modestie și o popularitate, rar întâlnită și era fiu de țăran din Moldova.

Am insistat prea mult asupra personalității lui Opreșan, dar am făcut-o, ca să se înțeleagă, de ce au dorit comuniștii, prin Țurcanu să-l atragă de partea lor.

Și dacă nu au reușit să-l cucerească, au reușit să-l omoare prin chinurile la care a fost supus în închisoarea prin care a trecut.

Din punct de vedere fizic, era foarte plăpând și firav, dar metalul din care a fost zămislit în pântecul, sfintei și iubitei lui mame s-a topit la o temperatură foarte ridicată, pentru că la Pitești și Gherla, în cuptorul în care s-au topit metalele nici un metal n-a putut rezista să nu fie topit.

Costache Opreșan a intuit că Țurcanu a fost pregătit la Moscova, pentru ceea ce va urma la Pitești și Gherla. Înainte de declanșarea reeducării la Pitești, Țurcanu îl va chema pe Bogdanovici și-i va spune să stea de vorbă cu Opreșan și să-l convingă pe acesta să nu se opună reeducării, că și așa nu va putea rezista și-

i mai bine să treacă de partea lor, de la început, că va avea multe avantaje și beneficii.

După zile în șir de discuții, Opreșan nu a putut fi convins de Bogdanovici să colaboreze cu ei și la urmă Opreșan i-a dat o replică lui Bogdanovici: "Bine a mai fost pregătit Țurcanu la Moscova".

La această replică a lui Opreșan, Bogdanovici a rămas uluit și l-a întrebat pe Opreșan: "Dar dumneata, de unde știi acest lucru? Că Țurcanu numai mie mi-a destăinuit acest secret!" Bogdanovici însă a uitat să-i atragă atenția lui Opreșan, nu cumva să spună cuiva și nici chiar lui Țurcanu să nu-i pomenească că el știe că a fost pregătit la Moscova.

După discuțiile pe care le-a avut Opreșan cu Bogdanovici, vor urma și discuții cu Țurcanu, dar cu alt ton și chiar cu amenințări din partea acestuia. Costache Opreșan i-a replicat și acestuia că el știe că a fost pregătit la Moscova pentru tot ce

Am spus că am fost ultimul lor de experiment, căci reeducarea a trebuit să fie oprită, datorită presiunilor din Occident, după moartea dramatică a doctorului Simionescu la Canal, care s-a aruncat în sârma ghimpată.

Camera 99 era deja plină de studenți veniți cu Țurcanu de la Pitești, care toți trecuseră prin camera 4 Spital și care acum trebuia să-și dea examenul de fidelitate față de călăi.

Printre aceste victime se numărau și Costache Opreșan, Gheorghe Calciu, frații Scurtu, Eugen Măgirescu și mulți, mulți alții.

Bineînțeles, că în cameră era și echipa de călăi, mai puțin Țurcanu Eugen, care va intra în ultimul moment.

Acest grup de călăi era format din: Popa Tanu, Mărtinuş, Vasile Pușcașu, Livinschi, Juberian Rek și Fuks.

Era zi de duminică, după ce s-a servit masa de prânz, am fost adunați de

pe celular și duși în camera 99 pe etajul III. Aici am găsit mulți studenți, veniți de la Pitești și mi-am întâlnit mulți cunoscuți. Din rândul studenților am găsit și aicea cunoscuți. Ne-am așezat fiecare după cunoștințe. Nu a trecut mult după venirea mea în cameră, și văd că se apropie de mine, din lotul studenților, un tânăr foarte firav dar pe chipul lui puteai să citești multă suferință.

Se recomandă și-mi spune că-l cheamă Costache Opreșan și că mă cunoaște, știe că am făcut parte din grupul de rezistență Paragină Ion din Vrancea și că el este foarte bun prieten cu Ion Paragină. După acest moment Opreșan a plecat și a mai stat de vorbă și cu alți cunoscuți.

Timpul s-a scurs repede. Noi naivii, credeam că se formează un lot, ca să ne trimită la Mină sau la Canal.

S-a servit și masa de seară, și venind la mine mă ia deoparte și-mi spune: "Vezi că am să fiu pus să te bat!" Eu m-am uitat uimit la el și-l întreb: "Dar de ce să mă bați?" Iar el mi-a răspuns: "Vei înțelege mai târziu! Să te ferești de studenți". Nu a durat nici 5 minute și ușa camerei se deschide și intră în cameră Țurcanu, într-un costum vârgat nou, cu o figură athletică, bine hrănit dar cu o înfățișare de călău. Se uită în cameră care era arhiplină și ni se adresează: "Ce faceți bandiților, țineți ședință?" Iar eu naiv, mă ridic în picioare și mă îndrept spre el și-i dau replica: "Bandit ești tu! Cum îndrăznești să ne insultezi?". Se ridică și Petrică Duduță și-i dă aceeași replică. Țurcanu ridică mâna dreaptă sus și cu o voce puternică, ordonă: "Pe ei, pe bandiți!"

Aveam sub rogojină și pături tot felul de ciomege și cozi de mătură și se năpustesc asupra noastră, lovindu-ne peste tot corpul și călcându-ne în picioarele, transformându-ne într-un lac de sânge.

În acel moment, văd că se apropie de mine Costache Opreșan, urmat de Vasile Pușcașu și Livinschi și încep să mă lovească. Loviturile lui Opreșan le simțeam, ele cădeau însă mai puțin dureroase și însoțite de lacrimi. În schimb Vasile Pușcașu și Livinschi s-au urcat pe trupul meu și nu mi-au lăsat nici o unghie să nu

fie strivită și scaldată în sânge. A venit și Țurcanu să-mi plătească pentru că am avut curajul să-l înfrunt. Această rășnită a morții a durat aproape 30 de minute. Toți eram un morman de carne vie, ce zăceam într-un lac de sânge.

Costache Opreșan a dispărut din Camera 99 și voi înțelege mai târziu că acesta a constituit ultimul examen în fața lui Țurcanu de a nu-l mai schingiui: "trebuie să-l bată pe Timaru". Opreșan însă va trăi un coșmar până ne vom mai întâlni noi doi.

După ce Țurcanu a fost dus la București, cu echipa lui de călăi, ca să-și primească răsplata ne vom întâlni și noi la Gherla. Nu voi descrie împrejurările în care ne-am întâlnit (nu este loc și timp) dar a fost o mare bucurie și primul lucru care l-a făcut Opreșan a fost să-mi mulțumească că am putut să rezist la toate chinurile la care am fost supus și nu l-am denunțat, mă avertizase de ceea ce se va întâmpla în camera 99".

Cu lacrimi în ochi Opreșan îmi spuse că atitudinea mea din timpul reeducării îl obligă să-mi facă o destăinuire, pe care numai el o știe, Bogdanovici care o știa, a plătit-o cu viața și este sigur că o va plăti și el tot la fel.

Poate dumnezeu, îmi spuse Opreșan, vei reuși să scapi și odată, când va veni ziua aceea, vei putea spune cum și când și cine a ticluit "Fenomenul Pitești și Gherla" și toate crimele făcute de comuniști împotriva poporului român. Acesta este o datorie de onoare, pentru orice român și creștin.

Trebuie să mă apropiu de sfârșitul

acestui episod, dar nu înainte de-a arăta că subsemnatul nu am scăpat de reeducare, odată cu plecarea la București a echipei de călăi a lui Țurcanu.

Cu mine a continuat reeducarea, de data aceasta cu cei care conduceau și dirijau din umbră toate crimele de la Gherla și Pitești. Aceștia erau Nikolski, Dulbergher, Koller, avându-i executați fideli, de data aceasta nu pe Țurcanu, ci pe călăii Goiciu, Avădăni și Ciurnașu.

M-au băgat la zarcă la Gherla cu Octavian Voinea, unde m-au ținut cam trei luni de zile în care timp am fost supus, la toate presiunile fizice și morale. Mă scoteau de aici din zarcă politrucii Avădăni și Ciurnașu și mă duceau pe celularul mare la parter într-o celulă de anchetă, cam de trei ori pe săptămână, unde mă băteau și mă călcau în picioare, ca să recunosc niște declarații pe care le dădusem lui Țurcanu, în timp ce mă ținea în Celula Chinezească.

Și pe Voinea îl scoteau la anchetă, dar pe el nu-l chinuiau acuma, căci îl pregăteau pentru procesul lui Țurcanu. Pe el îl întrebau dacă mai am de gând să rezist și dacă nu încerc să mă sinucid. Bietul Voinea plângea când mă vedea cum mă aduce gardianul de la anchetă.

Înainte de a fi dus Voinea la București, a venit, politrucul în persoana a lui Avădăni și l-au dus la Biroul Administrativ, unde-l așteptau Nikolski și Koller și după o discuție care a durat circa 2 ore, legată de problema reeducării. Când a revenit în celulă, Voinea a început să plângă și în hohote mi-a spus: "Uită-te, Mihai și ascultă, ce ne așteaptă și ce ne

pregătesc călăii și slugile lui Stalin, Nikolski și Koller, notează și ține minte.

Voi reda în continuare, tot ce mi-a spus Voinea, că această discuție o s-o aud și eu din gura celor doi călăi și criminali. Voinea peste o lună va fi dus la București, iar pe mine Avădăni mă va duce în fața acelorași călăi și-mi vor repeta și mie ceea ce i-au spus lui Voinea, după care eu voi fi băgat în Camera de Exterminare până la moartea lui Stalin. Acest text Octavian Voinea îl va scrie pe coperta cărții lui *Masacrarea studenților români*: "Nu veți fi eroi așa cum vă sunt principiile. Veți fi niște ticăloși mascați, departe de orice virtute. Nu veți muri decât atunci când vrem noi. Întâi vă vom transforma în monștri.

- Apoi vă vom obliga prin metodele noastre, să declarați numai ce vrem noi, aceste declarații smulse cu cleștele înroșit în foc, le vom păstra ca mărturie, ca acte de acuzare pentru arhive, după care se va scrie istoria.

- Vom păstra dosarele până ce voi veți muri. Vom muri și noi. Istoria se va scrie pentru generațiile viitoare după aceste documente.

- Astfel cercetătorul, istoricii vor scrie cum vrem noi, nu cum este realitatea. Noi creem istoria așa cum ne place, așa cum ne convine.

- Proștii de azi care sunteți voi o veți scrie cu mâinile voastre, așa cum vrem noi. Timpul de mâine o vor confirma-o așa cum noi am imaginat-o, în dosarele ticluite de noi.

- Avem experiența Piteștiului și a

Gherlei pe care noi le-am imaginat, cu mult înainte de arestarea voastră și a ieșit exact cum noi am dorit. Ca la comandă și fără retușuri.

- Am avut noi grijă să ne asigurăm cu mult înainte de deconspirativitatea acestei acțiuni.

- Acum punem la punct regizarea ultimului act al acestei piese.

- Ce-ți închipui că va ieși altfel de cum dorim noi?

- Întregă operațiune Pitești și Gherla se va termina cu acest proces pe care acum îl punem în scenă. Cu asta vom demonstra că toate atrocitățile petrecute la Pitești și Gherla au fost concepute de deținuții politici care sunt în slujba americanilor pentru a compromite Partidul Comunist.

Cu aceasta vom înmormânta toată lupta de rezistență anticomunistă din România și nu se va mai auzi de ea.

Dacă totuși se va auzi se va cunoaște numai varianta ticluită de noi."

Lăsăm cititorii și ascultătorii acestui text să tragă concluziile care se cuvin, pentru a putea înțelege ce a însemnat în România "Mecanismul teroarei în cei 50 de ani de robi comunistă".

Mihai Timaru

(Locot. colonel în rezervă "Veteran de război" și fost deținut politic. Trecut prin Gherla în camera 99 și Celula Chinezească)

PRIETENI AI ROMÂNILOR

Paul de Alep

Faima despre bogăția Munteniei și a Moldovei și despre dârnicia domnilor lor se întinse cu mult peste hotarele celor două principate și numeroasele danii făcute mănăstirilor de la Locurile Sfinte, încă din primele secole ale vieții statale românești, stăteau mărturie pentru aceasta.

Printre străinii care de-a lungul vremurilor și-au purtat pașii pe meleagurile frumoase și binecuvântate ale noastre, mulți erau fețe bisericesti, simpli călugări sau înalți prelați, care veneau să se împărtășească, fie pentru ei, fiecare pentru lăcașurile lor, din belșugul celor două țări, care deși supuse aceluiași greu jug otoman, își păstrasera însă o anumită libertate și viața era ceva mai ușoară.

Biserica patriarhală din Antiohia, aflându-se într-o situație financiară dificilă, patriarhul Macarie pleacă între 1652 și 1658 din Alep, spre țările noastre și Rusia, cu scopul obșinerii unor ajutoare. În această călătorie, îl însoțește, ca secretar, fiul său, arhidiaconul Paul, născut la Alep, al cărui amănunțit jurnal, ținut uneori zi de zi, aproape șase ani, dintre care mai bine de jumătate sunt petrecuți la noi în țară, constituie o neprețuită sursă de informații pentru stările de lucruri de atunci.

Scrie simplu, natural, cum simțea, fără preocupări stilistice, negândindu-se ca Bandini, un alt călător cam din aceeași perioadă, la editarea însemnărilor. Din jurnalul său, se cunosc doar două exemplare, ambele manuscrise și a devenit cunoscut abia în 1829 - când s-a tipărit la Londra traducerea engleză (a lui

Belfour). În românește a fost editat parțial de M. Kogălniceanu, B.P. Hașdeu și Emilia Cioran.

Spirit observator atent, va nota cu simpatie și locurile pe unde a trecut, dar și obiceiurile acelor locuri, la nunți, botezuri, înmormântări, ceremonii oficiale, evenimentele istorice la care a fost martor și ale căror amănunte le redă întocmai unui cronicar. Iar relațiile sale din această călătorie pot fi puse alături și coroborate cu ale cronicarilor noștri, din Moldova, unde îl va fi cunoscut pe Miron Costin, dar mai ales din Țara Românească, unde a zăbovit mai mult, prins în vârtejul unor întâmplări dramatice: în Moldova, ultima parte a domniei lui Vasile Lupu, căderea lui, venirea lui Gheorghe Ștefan și apoi, înlocuirea acestuia cu Gheorghe Ghica; în Muntenia, moartea lui Matei Basarab, urcarea pe tron a lui Constantin Șerban, mazilirea sa și venirea lui Mihnea voievod.

În afara descrierii locurilor prin care a trecut, multe din aspectele relevate de Paul de Alep țin de domeniul cultural. Vorbind de Vasile Lupu, menționează apariția de atunci a unui mare număr de cărți, nu numai slavone, dar și în limba română a poporului, căci în timpul său se tipăresc pentru prima dată în Moldova, atari opere. Tot Vasile Lupu face să se clădească o mare școală lângă Trei Ierarhi, în Iași, cunoscându-l pe prea învățatul postelnic Constantin Cantacuzino, Paul de Alep îi cercetează biblioteca, în care găsește exemplare manuscrise rare și unele unicate de mare preț, pe care obține autorizația

posesorului de a le copia (la mănăstirea Cozia) în intenția ca el "sărmanul scriitor al acestor memorii" să le trimită spre tipărire "în țara Frâncilor" și apoi să le și traducă în arabă.

Relevă cu interes discuțiile savante, pe teme teologice, purtate de Mihnea Vodă cu patriarhul Macarie.

Drumul de la Brâncoveni spre Hotărani, notează că l-au făcut pe "o cale pardosită cu pietre rotunde, care se zice că exista încă din timpul cultului idolilor", probabil referindu-se la vestigiile acelei Via lapidaria, menționată în hărțile vechi, în părțile Olteniei.

Paul de Alep ar putea fi considerat primul critic de artă care s-a ocupat mai îndeaproape de arhitectura și pictura edificiilor din țările noastre, începând cu acea trăsătură generală a locuințelor obișnuite, "cu acoperișurile înalte și povârnite ca spinarea cămilei, încât ninsoarea nu se poate ține pe ele" și continuând cu minuțioase descrieri de reședințe, domnești sau boierești și biserici sau mănăstiri. Dar mai mult. El vorbește cu exactitate de specialist, analizează, compară, apreciază și scenele pictate. Tratează despre subiectele reprezentate, despre manieră, despre artiști, și unele descrieri ale sale constituie indicii unice, rămase despre unele momente de mult dispărute.

Din punct de vedere al firii românilor, l-au frapat ospitalitatea și dârnicia. "În Moldova și Țara Românească ni se dădea în toate zilele un mertic de mâncare și băutură, pe când în alte părți, nimeni nu ne-a oferit, nici prin orașe, nici prin sate, nici o bucătică de pâine, căci nu se obișnuiește".

Bogățiile țările române îl uimesc prin varietatea lor neasemuită: grâne, fructe, legume, vinuri, vite, oi, păsări, pește (în special păstrăvi), vânat, minerale, dintre care sarea, arama și

aurul. Acesta în cantități remarcabile se extrăgea la Târgoviște din nisipul râului. În legătură cu arama a cărei exploatare o descrie amănunțit, e interesant de relevant că Paul de Alep este probabil, cel care, pentru prima dată menționează pericolul poluării mediului înconjurător - pentru a vorbi în termeni moderni. Astfel el arată că, descoperindu-se în timpul lui Matei Basarab, zăcămintele de cupru de la Baia Mehedinți și deschizându-se mina, apa râului Motru a fost otrăvită și din cauza aceasta nu viețuiesc în el nici un fel de pești, nici broaște, nici viermi, cu toate că, în vechime, furnicau în el viețuitoare".

Tot aici se deplânge dispariția pădurilor "imense" de salcii și plopi, din cauza tăierilor pentru cuptoarele de ars minereul.

Paul de Alep descrie, de asemenea, cu lux de amănunte, frumusețile locurilor pe unde a trecut, câmpiile mănoase, munții împădușiți, apele involburate sau line.

Vorbind într-o zi cu un mare boier, pasionat iubitor de istorie despre Siria și cetățile și castelele fortificate care fac ca locuitorii să nu cunoască frica de incendii sau atacuri dușmane, vornicul îi răspunde "așa o fi, nu avem asemenea castele; în locul lor avem munții și pădurile, pe care nici un dușman nu le poate înfrânge... Și scriitorul conchide "vornicul, fără îndoială, că avea dreptate".

Suntem de aceeași părere cu călătorul Paul de Alep, prieten al poporului nostru, care și-a arătat și prin scris, admirația și deosebitul interes față de Țările Române.

Dalila-Lucia Aramă

Istoria românilor - un monopol comunist ?

P.C.d.R. a reprezentat pentru începutul perioadei postbelice punctul de sprijin al bolșevizării României, un partid minor care a devenit deodată viitorul înfăptuit, în spatele comisariatelor sovietice și a unei armate de ocupație.

Școliti în tezele Kremlinului, ideologii trimiși în România au aplicat rapid și fără nici un regret mistificarea istoriei și anihilarea tradițiilor ortodoxe românești. Reinterpretarea trecutului și implicarea fratelui mai mare de la Răsărit în tot traseul glorios al românilor a dus la numeroase luări de poziție care i-a costat pe autorii acestora ani de închisoare sau chiar viața.

Primi pași ai bolșevizării României au fost atent pregătiti de către Kremlin, neexistând nici un act întâmplător sau vreun domeniu lăsat la voia întâmplării, dovadă fiind și tratarea cu atâta patimă a implicării social-democraților, aripa supusă comunistilor condusă de Voitec și Rădăceanu, în "fabricarea" istoriei românilor, care, conform înțelegerilor între cele două părți devenise un monopol comunist.

Ministerul Educației Naționale nu aparținea comunistilor, dar aceștia prin Ministerul Informațiilor instauraseră cenzura atât în presă, cât și în cadrul editurilor care supraviețuiseră crizei și restricțiilor. Casele de editură n-aveau dreptul să publice decât cărțile aprobate de Oficiul cenzurii, manifestele partidelor politice: alte cărți antisovietice sau care aminteau de adevărata istorie a românilor nu se încadrau în planul atotputerniceii Comisii Aliate de Control (sovietice). Pe lângă acuzele de afacerism aduse social democraților implicați în fipărirea unui manual de istorie total infierat de către Mihai Roller, unul dintre autorii săi, Cotlaru, era acuzat de trădare datorită partizanatului acestuia față de regimul Marelui Antonescu.

Mariajul contra naturii între comunisti și social democrați în această perioadă se poate vizualiza prin furibunde acuze aduse de comunisti, social-democraților precum și tratarea acestora ca supuși ai P.C.R., dar mai ales ai Moscovei. Atât unul din autori, un social democrat nu tocmai de prim rang, cât și editorul care era membru de partid trebuiau aspru sancționați în viziunea rolleriană, demascarea în "Scânteia" fiind punctul culminant al acestui demers.

Referat

"În urma înțelegerii între C.C.al P.C.R. și C.C. al P.S.D. (prin tov-ii Vasilichi și Voitec) s-a hotărât ca manualele de Istorie, Drept etc. să fie editate de noi, iar cele de Geografie de către social democrați.

Acum 5 săptămâni FUM din Min. Educației Naționale a hotărât care sunt condițiile care se cer unui autor pentru a scoate manuale. Printre aceste condițiuni era și aceea că nu pot scoate manuale toți cei care au întocmit manuale sau lucrări fasciste.

Acum 3 săptămâni, social democrații din Ministerul Educației căutând să încalce această hotărâre a FUM central au căutat să manevreze ca și social democrații să aibă dreptul de a scoate manuale de istorie, cu scop de afaceri. În urma intervenției partidului nostru, Voitec și-a luat obligația că nu va permite alte manuale decât cele conform înțelegerii FUM. Însă în același timp au făcut ca sub egida Min. Muncii să apară un manual de istoria României, care se pretinde unic.

Unul din autori e Cotlaru, fost agent de Siguranță, care a publicat art. "Să ne trăiești, Mareșale", călcând astfel înțelegerea prin care fasciștii nu pot face manuale și călcând repetat obligația pe care și-au luat-o social democrații de a nu face manuale de istorie.

Pe lângă aceasta, manualul acesta contravine textului armistițiului și tratatului de pace, este net antisovietic, antidemocratic, antiștiințific fapt ce reiese din următoarele sumare citate: la pag. 1 se subliniază că: "România este poartă de intrare din Asia în Europa", (U.R.S.S. nu este un stat european după dnii Cotlaru, etc.) Din primele pagini se vorbește despre sângele și rasa neamului român ca și urmare logică, la pag. 220,

caută să găsească o motivare a păcii de la Bufta: "rămăși singuri în luptă fără ajutorul rusesc, neputând ține piept puhoiului german, am fost siliți și noi să încheiem pacea dela Bufta", să vorbească 1/2 pag. Despre unirea Basarabiei cu România într-o formă conjuză, iar la pag. 221 scrie că "România intră în dreptele ei granițe" și românii sunt strănsi pentru a doua oară toți laolaltă".

Se falsifică într-atâta istoria pentru a crea o atmosferă imperialistă și antisovietică, încât, deși se știe că Petru cel Mare, după încheierea tratatului cu Dimitrie Cantemir a trecut Prutul în Moldova, la pag. 111 autorul falsificând datele științifice ale istoriei spune că "Petru cel Mare trece Nistrul în Moldova." (La pag. 131 găsim textul: "În 1812 Turcia ceda Moldova dintre Prut și nistrul plătindu-și slăbiciunile încă odată cu pământ românesc", n.n.)

Citate de asemenea natură, "Moldova până la Nistru" se găsesc cu duimul. Pentru fascistul Cotlaru, domnia regelui Carol II înseamnă "dotat cu o rară putere de muncă, regele Carol II își începe domnia la 8.VI. 1930, justificând prin primele sale realizări nădejdiile tuturor în o domnie pașnică și plină de roade" (p. 227)

Pentru autori, politica națională a guvernului între cele 2 războaie mondiale a însemnat asigurarea: "înăuntrul țării, pașnica conviețuire cu celelalte națiuni care prin efectul tratatelor de pace, rămăseseră în holărărea noastră, a fost asigurată prin legea minorităților și alte câteva măsuri care tindeau spre același scop" (pag. 228).

După autor armistițiul de la 12 septembrie 1944 înseamnă "condițiuni grele pentru o țară învinsă și sărăcită de război" (pag. 236)

La 9 VI. 1945 la Berlin au intrat trupele Aliate nu cele ale Armatei Roșii (p. 238).

În spiritul "noii justiții bolșevice" acuzațiile curg, exemplele trădării sunt numeroase și relevante pentru modul bolșevicilor de a interpreta istoria națională. Cea mai gravă acuză adusă autorilor a fost interpretarea fascistă a istoriei, acordarea unui loc important partidelor politice "burgheze" precum și regilor României.

Textului manualului devenit problemă de litigiu era marcat de o gravă crimă, caracterul său antisovietic, prin prezentarea cât mai aproape de adevăr a relațiilor ruso-române în decursul secolelor. Dacă istoria Rusiei devenise a U.R.S.S., istoria României trebuia să devină istoria unui satelit al sovietelor, orice referire la relațiile cu imperialistii anglo-americani fiind privită ca un act de propagandă antiregim, însăși referirea la bomba atomică reprezenta o lezare a Republicii libertății și egalității.

Istoria românilor a fost transformată într-un instrument de propagandă a noii ideologii și orânduiri impuse de Kremlin, alterarea adevărilor începută din 1947 a fost desăvârșită de către Roller prin celebrul manual "Istoria României" din 1948, în care România era privită ca un deuseu al istoriei sovietice, întrepătrunderea trecutului celor două țări justificând dominația totală a României de către Stalin.

Aceste structuri de gândire și interpretare istorică au fost implementate zece de ani în mentalul românilor. Vicierea istoriei, a gândirii, a tradițiilor și a însăși structurii mentale a poporului român se păstrează și astăzi la zece ani după renunțarea la totalitarismul comunist, marcându-ne traseul spre democrație și spre o viață normală.

Documentul prezentat mai jos exemplifică începutul marii mistificări pe care a produs-o comunismul stalinist și post stalinist în istoria românilor, de aceea ne propunem astăzi demantelarea faptului istoric de șablonul ideologic comunist, al cărui maestru a fost Mihai Roller. Discipolii săi s-au înmulțit până în anii '80, proliferarea acestor aparateicii făcându-se simțită și astăzi în abordarea istoriei.

Cristina Păiușan

Japonia a înțeles inutilitatea războiului pentru că America a folosit bomba atomică. (p. 239)

În realizarea guvernului Groza nu există decât două ministere: Educația Națională și Muncii (p. 242).

Garda de fier a fost prigonită în România până la 1940 (p. 232).

La pag. 230 "guvernele care s-au succedat de la 1930 până la 1940 nu au putut împiedica politica antisemită și intervenționistă sprijinită și poate ajutată bănește de Germania" (pag. 232) Lucrările esențiale ale socialismului român își găsesc expresia în "Neoiohăgia" și în activitatea lui Gherea, Mille și Frimu (pag. 198).

În revoluția dela 1848 Bălcescu nu-și poate găsi un loc, în timp ce Șaguna, care a tratat cu Habsburgii contra revoluției, are un portret mare.

Iar revoluția în general este tratată fășiș sovini, superficial și nu se poate învăța nimic.

De altfel, toate mișcările sociale sunt tratate sub prisma neștiințifică, superficială, nepedagogică, în falsificarea realității.

O pildă de ignoranță totală o găsim la pag. 36 când se dă o definiție antiștiințifică și agramată caracterului orânduiri feudale. La pag. 33-35 capitolul "Românii și ungerii" e plin de șovinism feroce antimaghiar.

Putem da atâtea exemple, considerăm însă că exemplele de mai sus sunt destul de evidente pentru a dovedi că prin editarea prezentului manual (care dispune că e unic nu se știe pentru ce clasă și care după aluziile de pe copertă aprobat de Ministerul Muncii, se pretinde a fi pentru școlile muncitorești) nu numai că calcă prevederile MEN, că un fascist notoriu poate scrie manuale, dar se tinde a cultiva mai departe spiritul: antinațional, antisovietic, antidemocratic, strecurând politica anglo-americană cu bomba atomică în spiritul

elevilor și odată cu otrăvirea tineretului și mai ales a muncitorilor să facă afaceri. Pe lângă toate acestea, subliniem că acești bandiți au ocolit cenzura, călcând hotărârile Ministerului Informațiilor, deoarece știau că nu se va admite un astfel de manual care calcă Armistițiul și Tratatul de pace.

Ținem să subliniem că lucrarea a apărut în editura Socec, condusă de Montaureanu, membru de partid, secretarul Asociației Editorilor care a fost avertizat pe linie de partid și pe linie de Minister că nu poate scoate nici o lucrare neaprobă de cenzură.

Același Montaureanu (membru de partid) a mobilizat, ca secretar al Asociației Editorilor pe editori și a înaintat un memoriu Ministerului Educației în care a protestat că comunistii scot manuale unice de istorie.

În concluzie propunem:
1) Retragerea imediată a acestui manual din librării, la Socec se află în vitrină

2) Blocarea și interzicerea oricărei vânzări a acestui manual;

3) Un comunicat al secției culturale a C.G.M. prin care să se dezică de acest manual antisovietic al muncitorilor, anti-național și care să împiedice folosirea lui.

4) Propunem ca partidul să judece atitudinea antipartinică a lui Montaureanu și să dea sentința ce o va socoti necesară, n-ar strica și măsuri aditive.

5) Propunem să ni se permită a da "Scânteii" materiale referitor la activitatea autorului, Cotlaru, membru P.S.D. și ocupă un post de direcție în MEN (materiale avem, avem și articolul lui "Să ne trăiești, Mareșale")

SS. M. Roller

(A.N.I.C., Fond Cancelaria C.C., al P.C.R., dosar 40/1947, f. 2-5)

Adormirea Maicii Domnului

Adormirea Maicii Domnului
(icoană țărănească de la Nicula, sec. al XIX-lea)

Sărbătoarea Adormirii Maicii Domnului a fost introdusă în Biserica răsăriteană în secolul al IV-lea iar în Biserica apuseană de-abia două secole mai târziu și s-a bazat pe cele două scrieri apocrife: cea a lui Pseudo - Ioan Teologul și cea a lui Pseudo - Meliton, dar și pe tradiția păstrată prin părinții Bisericii Creștine. Astfel, arhiepiscopul Ierusalimului, Juvenal, citat de Ioan Damaschinul, relatează următoarele: "O străveche tradiție arată că în clipa fericitei morți a sfintei Maici a lui Dumnezeu, toți sfinții apostoli, împrăștiați în lume pentru mântuirea neamului, au sosit de îndată la Ierusalim, călătorind prin văzduh. Când au ajuns lângă ea, au aflat-o înconjurată de înger și au auzit dumnezeiasca melodie a Puterilor de sus. Așa împresurată de slava dumnezeiască și cercască, ea și-a dat, fără cuvânt, sfântul ei suflet în mâinile lui Dumnezeu, iar trupul ei, în care a sălășluit dumnezeirea, a fost dus, în mantie de ceremonie, și însoțită de cântecele îngerilor și apostolilor la Ghetsimani, unde a fost așezată într-un sarcofag. Trei zile a stat aici, și în tot timpul îngerii au cântat și au dănuț în jurul mormântului. La capătul celor trei zile, cântarea îngerescă s-a oprit, apostolii toți fiind de față. Toma singur a sosit după ziua a treia. Și fiindcă a avut să se închine la trupul Mariei, apostolii au deschis sicriul. Dar n-au găsit înăuntru decât giulgiurile, iar cu apostolii erau de față și Timotei, cel dintâi episcop al Efesului, Dionisie Areopagitul și Hierotei". În esență aceleași lucruri ne spune și în cuvântul său sfântul Ioan Teologul, cu excepția episodului cu Toma, dar tocmai pentru faptul că Toma venise în rândul alături cu ceilalți apostoli și ierarhi să participe la expierea și înmormântarea și înălțarea Maicii Domnului, ridicării ei cu trupul

(*assumptio*).

Din scrierea apocrifă aflăm că Fecioara Maria, pe când se ruga ca de obicei la mormântul Fiului, ar fi fost vestită de arhanghelul Gabriel de iminența "părăsirii acestei lumi", fapt ce o îndrituiește să-i ceară lui Iisus să trimită pe apostoli și ierarhi vii sau "adormiți", pentru o ultimă întâlnire de rămas bun. Aceștia sunt vestiți și aduși pe nori de către Duhul Sfânt, la Betleem, unde îi aștepta Maria. Dând la o parte hățișul mitologic și simbolurile teologice, se pare că la moartea Mariei s-au petrecut unele fapte dramatice. Se pare că Sfânta Fecioară a fost disputată de evrei privind ritualul de înmormântare,

fiindcă ea își exprima temerea Sfântului Ioan astfel: "Iudeii s-au jurat că-mi vor arde trupul când mă voi sfinți". "La care Ioan îi răspunde cu cuvintele psalmistului": "Trupul sfânt și cinstit nu va cunoaște stricăciune".

Micul grup a trebuit să transporte pe muribundă la Ierusalim, foarte probabil în casa lui Ioan, pe muntele Sionului - cartier probabil creștin, căci tot aici, deasupra Ghetsimanilor avusese loc și Cina cea de taină. Aici s-au petrecut expierea și pregătirile pentru înmormântare. Trupul Fecioarei Maria a fost pus în sicriu și ridicat pe umeri de apostoli pentru a-l duce la mormânt. Se pare că, odată scos din casă poate chiar în drum spre mormânt, convoiul a fost atacat de evrei, și că a avut loc o luptă sângeroasă. Căci ne spune Ioan Teologul că un anume Iefonias "om vânjos la trup" s-a repezit asupra sicriului să-l răstoarne și că un înger al Domnului i-a retezat brațele din umeri cu o sabie de foc. Minunea l-a făcut pe Iefonias, ca și pe însoțitorii acestuia, să creadă că într-adevăr Fecioara Maria l-a zămislit pe Christos și credința sa i-a adus întregirea prin intervenția apostolului Petru. Scrierea sfârșește apoteotic. Trei zile corurile îngeresci au cântat Aleluia și bune miresme au umplut văzduhul; un nor luminos a coborât peste mormânt pentru a ridica la ceruri "cu trup și suflet" pe aceea ce se va bucura de viață veșnică. În alte versiuni, când după trei zile i s-a deschis mormântul, a fost găsit în locul cadavrului, un buchet de trandafiri proaspeți, simbol al neprihănirii.

A murit Sfânta Fecioară la Ierusalim? Mai mult decât probabil. Nu ne-o putem imagina decât așteptând-și sfârșitul în preajma mormântului unicului său fiu, așa cum de altfel ne-o înfățișează și Pseudo-Ioan la începutul cuvântului său: "Ori

de câte ori Sfânta și Preacinstita Născătoare de Dumnezeu și pururea Fecioara Maria mergea la sfântul mormânt al Domnului nostru, ca să ardă miresme bune și să-și plece sfinții săi genunchi, îl ruga stăruitor pe cel născut din ea, pe Hristos, Dumnezeu nostru, s-o dezlege de cele pământești și s-o ridice la ceruri". Conform tradiției, ea și-a dat obștescul sfârșit la 11 ani după Înviere, la vârsta de 59 de ani (vezi și Sinaxarul). Dar mai există și o altă tradiție, conform căreia Fecioara Maria l-ar fi însoțit pe apostolul Ioan în Efes, unde i-a stat alături, murind acolo la o vârstă mult mai înaintată, de 80 de ani. E mai puțin probabil. Sfântul Pavel, care a stată trei ani în Efes, nu o pomeneste în scrisorile sale. Or, nu putea trece cu vederea existența Maicii Mântuitorului dacă

ar fi întâlnit-o acolo. Dar e de notat faptul că în urma unor săpături arheologice executate de un grup de preoți catolici în Efes, a fost descoperită casa în care s-a presupus că au locuit apostolul Ioan și Fecioara Maria. Expediția arheologică a urmat indicațiile călugăriței vizionare și purtătoare de stigmată Catherina Emmerich (1774-1824) care a reconstituit întreaga viață a Mariei și a avut viziunea locului unde Maica Domnului și-ar fi petrecut ultimii ani viață. Ruinele descoperite după descrierea călugăriței vizionare au fost reconstituite și au devenit loc de pelerinaj pentru credincioși, cu atât mai frecvent cu cât sanctuarul a ajuns celebru prin vindecările sale miraculoase.

Constantin Radu-Maria

Casa Maicii Domnului și a Sfântului Ioan Evanghelistul, de la Efes

Maia, "fiică a lui Adam", dar devenită cu adevărat "Maică a lui Dumnezeu" și "Maică a Vieții", născând pe cel ce este prin fire Viață (Ioan 14,6), a trecut așadar prin moarte. Dar moartea Sa nu este o lipsă de cinstire, căci biruită de Hristos, care i s-a supus de bunăvoie, pentru mântuirea noastră, condamnarea lui Adam a devenit "moarte dătătoare de viață" și principiu al unei vieți noi. Și mormântul de la Ghetsimani, la fel ca și Sfântul Mormânt, a apărut ca o "cameră nupțială", în care s-a împlinit nunta nestrăicării.

Se cuvenea, într-adevăr, ca asemenea într-o toate Mântuitorului Hristos, Preasfânta Fecioară să treacă prin toate cele prin care Hristos a trecut pentru a redobândi sfințenia naturii noastre. După ce l-a urmat la Patimi și "a văzut" Învierea Lui, a făcut ea însăși experiența morții. De îndată

ce s-a despărțit de trup, sufletul ei preacurat s-a aflat unit cu Lumina dumnezeiască, și trupul ei, rămânând pentru puțin timp în pământ, a înviat curând, prin milostivirea lui Hristos înviat. Acest "trup dubovnicesc" a fost primit în cer ca tabernacol al lui Dumnezeu - Omul, ca tron al lui Dumnezeu. Ea este partea cea mai de vază a Trupului lui Hristos și adesea a fost asimilată de Sfinții Părinți înseși Bisericii, locuința lui Dumnezeu printre oameni, început al stării noastre viitoare și izvor al îndumnezeirii noastre. Din pantecele preacurat al Mariei, Maica Domnului, ne-a fost deschisă Împărăția Cerurilor. De aceea, mutarea Ei la ceruri este un motiv de mare bucurie pentru toți credincioșii care au, în acest fel, garanția că, prin Ea, întreaga umanitate a devenit purtătoare de Hristos și este chemată să locuiască în Dumnezeu.

(Din Sinaxar)

Ideile estetice ale lui George Călinescu (V)

(Urmare din nr. trecut)

Dacă G. Călinescu nu înțelege impresia asemeni impresionistilor, nu pare a se situa mai aproape nici de intuiționismul lui Benedetto Croce, de care se spune în mod obișnuit că a fost influențat. Pentru filosoful italian, intuiția era unitatea nediferențiată a percepției realului și a imaginii posibilului. Prin intuiție eul contemplator nu se contrapune ca ființă empirică realității exterioare, ci își obiectivează pur și simplu impresiile. Pentru Croce intuiția nu era deci a percepție, formă sau structură cu statut aprioric care distanțează eul contemplator de obiecte și se realizează ca o condiție primară a oricărei creații, ci dimpotrivă, cunoașterea intuitivă presupune nediferențiere de obiect, fiind însuși obiectul și luând naștere din materia impresiilor (caracterizate prin pasivitate, fiind materie). A percepția e considerată de Croce ca fiind o "reflexie posterioară" intuiției pentru că presupune cunoaștere prin concepte, care e cunoaștere a relațiilor dintre obiecte. (B. Croce, *Estetica*, București, Editura Univers, 1970).

A percepția ca anticipație formativă presupune existența unei conștiințe subiective care nu se mulează pe obiect (realism) și nici nu se identifică cu el (intuiționism), ci îl recrează comprimându-l, modificându-l în mod subiectiv. Critica înseamnă doar "valorificare în virtutea legilor individuale de creație ale spiritului". Deci, G. Călinescu face și el apel la subiectivitate, dar nu în sensul în care o afirmă impresionistii. "Criticul e subiectiv dar nu arestat în subiectul lui", ci în relații cu alte subiecte "prin contemporaneitate de reacții" (condiție a obiectivității sale). Subiectivitatea este și la G. Călinescu ceea ce aparține sensibilului, ceea ce ține deci de judecata de gust, dar judecata de gust poate căpăta universalitate prin consens general, și acest consens este acordat tocmai de faptul că "peste mișcarea subiectului (către obiect, n.n.) se adaugă ca un substrat sau un control considerarea obiectului". Însă între judecata de gust, "impresia de gust" și lumea ideilor privind obiectul estetic, pentru G. Călinescu nu e un raport de necesitate. "Criticul nu descrie obiectul decât când are impresia că

are de-a face cu o operă de artă" (Op.cit., Notă despre așa-zisa "obiectivitate"). Un raport de necesitate între acestea nu vedeau nici impresionistii, dar ei nu acordau considerării obiectului estetic, operei, o funcție de control al impresiei. Mai degrabă Criticul se apropie aici de B. Croce, pentru care intuiția era "cunoaștere liberă de concepte", fiind cunoaștere a particularului, primă treaptă a cunoașterii și putând exista fără cunoașterea prin concepte, considerată ca o a doua treaptă. Dar la Croce criteriul gustului este absolut "Criteriul gustului e absolut, dar un absolut diferit de cel al intelectualului, care se dezvoltă în raționament; este absolutul absolutului intuitiv al fanteziei". (B. Croce, *Estetica*), pentru că e întemeiat pe obiect, judecata estetică fiind la el identică cu reproducerea estetică, nefiind deci posibile judecăți divergente, de vreme ce expresia e unică.

G. Călinescu, punând însă distanță între conștiința reflectorie și obiectul estetic, și acceptând ideea "gestaltthereii" a unei conștiințe individuale intim structurate, capabilă să recreeze obiectul, nu se poate împăca cu concepția absolutistă a lui Croce privind judecata de gust, dar nici să se abandoneze terenului nisipos al impresiilor în care oficiau impresionistii. Impasul crocean trebuia depășit; reproducerea estetică prin identificarea cu obiectul lipsit de sens actul critic și era negația însăși a eului creator, dar trebuia să aleagă din evoluția continuă a vieții sufletești, un moment anume care să fie oprit într-o ipostază ferită de eroziunea mișcării. Criticul va căuta deci, universalitatea și obiectivitatea judecății de gust. Întrebarea la el se formulează astfel: în ce ipostază subiectul estetic poate ieși din subiectivitatea sa, pentru a realiza consensul general cu privire la obiectul estetic ca valoare, știut fiind că gustul este facultatea dezinteresată de a judeca un obiect prin satisfacție sau nemulțumire? În ce măsură judecata de gust poate fi salvată de caducitate? Kant asigurase judecății de gust universalitatea prin jocul liber al sensibilității, care individualizează, cu intelectualul care generalizează. La Kant, în judecata estetică spiritul țintește să unifice diversul imaginației într-un concept al intelectualului iar adoptarea naturii la acest exercițiu al

spiritului îi dă caracter de finalitate care e fără scop, pentru că nu se obține un concept. Ceea ce face universală finalitatea aceasta subiectivă, este tocmai exercițiul facultăților de cunoaștere care e același la toți oamenii, pentru că și facultățile sunt aceleași. Dar Kant nu găsește un principiu aprioric care să-i asigure judecății de gust obiectivitatea. Or, G. Călinescu va cere gustului obiectivitatea. Trebuia făcută o diferențiere clară între gustul ca efect al modei și gustul permanent, pentru care valorile nu sunt mutabile. Pentru aceasta trebuia să admită ca postulat un "eu transcendent", "loc de întâlnire într-un consens comun al tuturor conștiințelor". (*Principii de estetică, Istoria ca știință inefabilă și sinteză epică*) deci în sensul lui Fichte arta ca obiect este efect al activității practice a spiritului și deci obiect al eului transcendent. Căci dacă arta transcende necesitatea, nefiind adaptare la mediu, atunci ea nu poate fi decât produsul unui eu contemplativ scăpat din contingență și depășind prin aceasta eul activ, prin excelență pragmatic. Dacă eul practic este supus contingenței individual prin aceasta și prin urmare caduc, eul contemplativ constituie permanența sufletului uman și prin aceasta stările sale de conștiință devin reprezentative și simbolice pentru umanitate. (Emoția eului contemplativ include ideea de permanență, fiind emoție psihologică în funcție de universalitate, prin urmare emoție estetică). Ipostaza criticului este dar, de a fi "o monadă cu fereastră a eului universal", un "raportor al umanității"; de aici autoritatea și obiectivitatea sa. Numai din această poziție poate "anticipa adevărul ca sentință a vremii". Desigur, gestul poate părea forțat dar Călinescu încerca astfel să scoată din planul contingenței valoarea și nu putea proceda altfel decât mutând în transcendență conștiințele în care aceasta era "înlănțuită".

Frumosul perceput în mod individual nu este relativ la moment sau la individ, idee atât de scumpă impresionistilor, ci e o permanență, o expresie a spiritului în tot ce acesta are mai universal. Nu astfel apare frumosul la Croce care chiar dacă dă artei caracter de idealitate, simbolul fiind conceput ca inseparabil de intuiția artistică, care are întotdeauna

un caracter ideal "Nu există în artă un fond dublu ci un singur fond, și totul în ea e simbolic fiindcă totul e ideal" (B. Croce). Estetica, frumosul fiind expresie pur și simplu nu admite condiții sau legi obiective.

Cauza relativismului estetic al impresionistilor, crede Călinescu că stă în confuzia pe care aceștia o fac între valoare și ideal estetic. Pleidând pentru permanența valorilor estetice, G. Călinescu se ridică implicit împotriva cunoscutelor concepte fataliste ale istoriei culturii, ale lui E. Lovinescu. Este vorba de sincronism, imitație, diferențiere, mutația valorilor. Idealul estetic e modă, proces al spiritului de înnoire, e o expresie a sufletului contingent, căutător de relații noi. Valoarea e un bun câștigat și păstrat de "spiritul ca simbol al umanității". Căderea în uitare a unor opere nu se datorează mutației valorilor ci erorii critice a unei generații, care va judeca oportunist, dând valoare adică universalitate "unui simple relații de spațiu și timp". Alte opere vor trece în umbră nu prin pierderea valorii, ci prin concurență.

Idealismul subiectiv de factură postkantiană a Criticului, în ceea ce privește noțiunea de valoare - coloana vertebrală a oricărei estetici, a devenit acum evident. Astfel că ne dă libertatea să instituim raporturi noi între G. Călinescu și impresionismul critic și aceste raporturi sunt de la universalitate la pura individualitate, de la rațiune la trăirea absolută, de la criteriul la arbitrar, de la obiectivitate la subiectivism.

Studiul nostru conceput ca o scurtă paralelă între estetica lui G. Călinescu și teoriile impresioniste se oprește aici, pentru că avem credința că am reușit să definim această estetică. Teoriile impresioniste au avut scopul de a constitui pretextul pentru desfășurarea logică a esteticii călinesciene. Procedând astfel am pus în evidență sistemul gândirii estetice a Criticului care răspunde pe deplin problemelor fundamentale ale oricărei estetici sistematice: obiectul și esența artei, evaluarea fenomenului artistic. De asemenea, credem că am demonstrat faptul că nu există o criză a argumentației în estetica sa, că nu are deci contradicții interne cum deseori i s-au atribuit.

(sfârșit)

Constantin Radu-Maria

285 ani de la martiriul lui Constantin Brâncoveanu (16 august 1714)

La 16 august s-au împlinit 285 de ani de la sfârșitul martiric al domnului Tarii Românești Constantin Brâncoveanu împreună cu cei patru fii Constantin, Ștefan, Radu și Matei și cu sfetnicul Ianache. Tragicul eveniment a frapat prin cruzimea sa și a fost transpus în versuri de poeții populari anonimi ai neamului românesc.

Din mai multe variante, o prezentăm pe cea de mai jos, mai puțin cunoscută specialiștilor și cu atât mai vărtos, celor mulți.

Dalila-Lucia Aramă

O pricină minunată
Auzită în lumea toată,
Auzită din vecie,
Precum și la carte scrie,
Cum-i lumea înșelătoare,
Înșelătoare, anăgitoare,
Și încă foarte trecătoare;
De grabă așa amărește
Și pre toți îi prelostește, (înșeală)
Pre boieri, pre împărațitari
Și pre cei ce sânt mai mari,
De vorbesc de avuție
Și se țin din semeție,
Ca cum n-ar fi nici o moarte,
Într-un ceas le lasă toate,
Precum iată, am privit,
La Costandin ce-au domnit.
În ani doazeci și șase
Bine se-nrădăcinase,
Iară turcii se sculară
Și pre dânsul îl luară
Din scaun, din București,
Iar să stai să socotești.
De acel domn mare vestit
În ce chip s-au pristăvit
Că tiranul împărat
Agă mare și-au mână
Și cum el că și-au sosit
Fără veste l-au lovit
Și încă-i spune cu urgie
Cuvinte de mazilie,
Pe toți boierii la el îi strigă,
Toți la dânsul să se strângă,
Până firmanul să citească
Și porunca să-mplinească.
Când firmanul că-l citea
Toți boierii că-mi plângea
Și așa lor le porunca
Pre Costandin vodă să-l dea,
Cu fii, cu gineri și cu toți
Boierii cei credincioși.
Unde vodă auzise,
Foarte mult că se scârbise,
Pre toți boierii întreba
Și prea tare îi muștra:
Care din voi mă vicleniră,
Fără veste mă vândură?
Toți boierii se jurau
Și tare se blestemau:
Să știi, Doamne, adevărat
Că nu suntem noi vinovați,
Iară în știre de ne-ar fi,
Dumnezeu ne va plăti,
Și toate că le sfârșise

Pentru amar ce-i sosise
Iară coconii începură
Cu un glas mare și cu-o gură:
Oh, amară primăvară,
Cum ne iau turcii din țară,
Lipsindu-ne din domnie
Și ne duc la grea urgie!
Atunci vodă și-au intrat
Tocma în casa ce-a de sfat;
Toți boierii la el mergeau,
Pre rând în casă că-mi intrau
Și mâna i-o sărutau

Faceți cum v-au poruncit
Că tot sunt eu cel pierit!
În spătărie că au intrat
Despre domn și au trecut.
Dacă cocoanele-aură
Toate la curtea lui veniră,
Trei în casă că-mi intrară
Și mâna îi sărutară,
Iertăciune că-și luară,
Iară când fu a doaoa zi,
Imbrihorul că sosi
Cu turci mulți galilieni,

Turcii Dunărea trecură
Și foarte mult se veseliră
În Tarigrad că l-au dus
În Edecul că l-au închis
Că împăratul poruncise
Pre Costantin vodă ce-l gătise
Să-l aducă prin grădină
Prin polată-mpărătească,
Că împăratul să-l privească,
Iară tiranul împărat
El mai rău s-au tulburat
La bostangi-bașa au poruncit
Și munci multe l-au muncit
Costantin vodă îi striga,
Pre împăratul blestema:
Oh, împărate și spurcate,
Ce ne tai fără dreptate?
Cu ce sântem vinovați
De pierim nejudecați?
Măcar sânt eu vinovat
Dar coconii ce-au stricat?
Foc din cer să se aprindă
Pre toți, pre voi să vă cuprindă;
Cu sabie îngerească
Pre toți să vă lovească
Că noi ne vom prislăvi
De lume ne vom lipsi!
Vodă la coconi privea
Pre ei că mi-i mângâia
Și foarte mult îi pozuia:
Nu vă, fiilor, spăimântați
Ci pre Dumnezeu rugați
Că puțină muncă vom lua
Dumnezeu ne va-ncununa!
Atunci gealatul i-au luat
Și pre rând că i-au tăiat
Coconii, credința lui Hristos
O ținură tare vărtos,
Împăratul s-au mânia
Dintăi pre ei i-au tăiat
Iar pre vodă poruncește
Să-l taie mai tirânește.
Vizirul atuncea vine
Luând seama foarte bine
Că pentru vodă e supărat
Norodul și tulburat,
Ca norodul să nu-l arunce
Poruncește să le-arunce
În marea neagră trupurile
Să le sufle vânturile.
Hamalii i-au ridicat
În mare i-au aruncat.
Atuncea Doamna i-au aflat
Și din mare că îi scoase
Și din gură așa-mi grăise:
Oh, păhar ce l-am băut
Trupul tot mi-au otrăvit.
Căfi aceasta vor afla,
Toți de-aceasta s-or mira;
Căfi în lume vor azi,
De-aceasta vor pomeni.
Dușmanii ce ne vândură,
Cu Iuda se potriviră!
Tot Tarigradul s-au mirat
Cum tată cu fii s-au tăiat
Numai într-un ceas de zi
Și în veci s-or pomeni.
Vedem lumea cea bogată
Cum este cu toți deșartă
Slavă Domnului să fie
De-acum și până-n vecie
Amin!

Cu un glas mare că-mi ziceau,
Costandin vodă îi mângâia,
Pre Ștefan spătariul dojenea:
- Dar dacă fi-au fost de domnie
Că ce nu-mi spuseși tu mie,
Să fi-o fi dăruit,
Cu pace să fi domnit!
De Dumnezeu nu te-ai temut,
Tiranilor m-ai vândut.
Să știi că nu va zăbovi,
Dumnezeu și-o va plăti!
Ștefan spătariul se jura
Și tare se blestema:
- Să știi, Doamne, adevărat
Că nu sunt eu cel vinovat
Iară în știre de-mi va fi
Dumnezeu că-mi va plăti!
Constantin vodă le grăia:

Cu șapte mii de ieniceri.
Și cum ei că și-au sosit,
La boieri au poruncit,
Toți boierii lui să vină,
Dintre ei domn să le pună;
Dacă boierii se-adunară
Pre Ștefan spătariu-l ridicară.
Când pre poartă că-mi ieșea
Toată țara se strângea
Și din grai așa grăia:
Voi, taică, vă-nstrăinați
Pre noi cu dușmanul ne lăsați.
Domnul să se milostivească,
Pre voi să vă izbăvească
În grabă să te-nvârtejești
Pre noi iar să ne domnești,
Că până pre noi ne-ai domnit
Cu pace că ne-ai păzit!

Redactor șef: Constantin Radu-Maria
Corectură: Dalila Aramă
Tehnoredactare: Carla Buruiană
Culegere: Anette Dinu

Lumea românească acum
Str. Av. Th. Hiescu nr 6
cod 71238, sector 1, București
tel. 230 69 92;
fax. 230 76 82

Rețineți! Publicația se află la poziția 3118 în Catalogul RODIPET S.A.

Abonamentele se fac la oficiile poștale sau pe adresa redacției, avansând suma aferentă la casieria noastră sau în contul nr. 50034266677 Trezoreria sector 1. Cifitorii din străinătate se pot abona prin SC RODIPET SA - P.O. BOX 33-57, Fax 0040-1-222.64.07 sau 222.64.39 telex 11995 - Piața Presei Libere nr. 1, sector 1, București. Abonamentul este de 6.000 lei pe 3 hmi, 12.000 lei pe 6 hmi și 24.000 lei pe un an.

DATE FINANCIARE LA 31 DECEMBRIE 1998

- .. Capital social: 29,2 miliarde lei
- .. Rezerve de capital: 233 miliarde lei
- .. Cifra de afaceri: 1.045 miliarde lei
- .. Despăgubiri plătite: 635 miliarde lei

REȚEA TERITORIALĂ ȘI RESURSE UMANE

- .. 234 unități teritoriale, din care: - 42 sucursale
- 110 reprezentanțe
- 82 agenții
- .. peste 8.000 salariați și colaboratori
- .. colaborează cu peste 100 societăți de intermediere

Înființată la data de 1 ianuarie 1991, **Societatea Comercială ASIGURAREA ROMÂNEASCĂ S.A. - ASIROM** deține, în prezent, un capital social de 29,2 miliarde lei și rezerve de capital 233 miliarde lei.

Prin personalul său specializat, care își desfășoară activitatea în peste 230 reprezentanțe teritoriale, **ASIROM** a reușit să-și mențină permanent soliditatea și stabilitatea financiară, pe o piață concurențială în care activează peste 60 de societăți de asigurare și reasigurare.

ASIROM stabilește relații contractuale cu aproape toate segmentele populației, precum și cu toate sectoarele economiei, adresându-se oricărui domeniu de activitate și oferind clienților săi peste 70 de forme de asigurări facultative.

Din această ofertă diversă lansată pe piața internă, clienții și-au manifestat în special interesul pentru următoarele asigurări: mixte de viață, mixte de viață și suplimentare de accidente; de autovehicule pentru avarii, de autovehicule cu valabilitate numai în afara teritoriului României, de bunuri de uz casnic și gospodăresc; de clădiri, de construcții și conținutul acestora pentru cazurile de pagube produse de incendiu și alte calamități, de bunuri sau valori pentru cazurile de furt prin efracție sau prin acte de tâlhărie ș.a.

ASIROM este preocupată în permanență să găsească noi posibilități pentru îmbunătățirea produselor oferite, lansând pe piață noi produse care au venit în întâmpinarea cerințelor de protecție ale persoanelor fizice și juridice, precum: asigurarea de pensie suplimentară privată cu acumulare de capital și reevaluare - **PROSPERA**, asigurarea mixtă de viață reevaluabilă - **VALUTĂ FORTE**, asigurarea titularilor de contracte de credit / împrumut, asigurarea pentru călătoria în străinătate, asigurarea construcției montajului și a răspunderii constructorului, asigurarea navelor, asigurarea de garanție ș.a.

Pe de altă parte, se cere menționat faptul că au fost onorate toate despăgubirile datorate, ceea ce dovedește forța și seriozitatea firmei.

Strategia de dezvoltare a societății va conduce în continuare la: diversificarea, pe baza unei laborioase și moderne activități de marketing, a gamei de produse specifice și serviciilor oferite clienților; orientarea, cu precădere, spre segmentele de piață nou apărute, ca urmare a transformărilor generate de îndeplinirea programului de reformă economică; aplicarea unor metode flexibile de organizare și restructurare a resurselor umane, în vederea creșterii competenței profesionale, astfel încât serviciile ce se adresează asiguraților să fie ireproșabile.

Toate acestea sunt deziderate cărora le răspundem pragmatic zi de zi. Numai astfel **ASIROM** a reușit și reușește să-și mențină și să-și consolideze această prestigioasă poziție.

Într-o lume nesigură, ASIROM vă asigură !

Banca Română pentru Dezvoltare S.A.

76 de ani de experiență în domeniul financiar bancar

Oferim Clienților noștri:

PERSOANE FIZICE:

- credite în lei pentru construirea de locuințe și case de vacanță, pentru modernizare, extindere sau terminarea caselor de vacanță,
- pentru cumpărare de locuințe, terenuri, autoturisme și pentru nevoi gospodărești
- evaluări de locuințe, terenuri și mijloace de transport
- transferuri în țară și străinătate pe bază de ordine de plată

PERSOANE JURIDICE:

- operațiuni valutare - derulare de operațiuni import-export, încasări și plăți în numerar
- credite în lei și valută pentru investiții
- finanțări din linii externe BIRD, BERD, Deutsche Bank și Züricher KantonalBank
- evaluări patrimoniale și de active
- planuri de afaceri analize finanțare
- finanțarea proiectelor economice
- studii de fezabilitate în vederea privatizării sau asocierii
- garanții bancare în lei și valută, emiteri scrisori de bonitate
- factoring
- forfetare

SEDIUL CENTRAL

Str. Doamnei nr. 4, București - 70016 tel: 313.32.00; fax: 313.73.84, telex: 11238
SWIFT Code - BRDEROBU

**Diploma pentru
Promovarea
Întreprinderilor
Mici și Mijlocii la
Nivel Național**

**Premiu acordat la ediția
a 6-a a Topului Național
al Firmelor Private**